

Koninklijk Actuarieel Genootschap

Eindrapport van AG-werkgroep A0V

mei 2025

De prijs van de Baz: hoe aannames de premie bepalen

Leden AG-werkgroep:

Joyce Delsing MSc AAG
Ir. Max Kaspers AAG
Stef Hendriks MSc FRM
Michael Mei MSc AAG
Alvaro Korstanje Vallejo MSc AAG
Job van Wassenberg MSc AAG CERA
Drs. Corné van Iersel AAG CERA

Samenvatting

In 2024 werd een nieuw wetsvoorstel voor de Basisverzekering Arbeidsongeschiktheid voor Zelfstandigen (Baz) ter consultatie voorgelegd. Deze verzekering is bedoeld om zelfstandigen te beschermen tegen inkomensverlies door arbeidsongeschiktheid. Het dekt 70% van de winst uit onderneming, tot een maximum van het minimumloon, en wordt verplicht voor alle zelfstandigen. Een belangrijk kenmerk van deze verzekering is de zogenaamde drempelfunctie als absoluut arbeidsongeschiktheids criterium: een zelfstandige wordt als arbeidsongeschikt beschouwd als hij of zij door ziekte of gebrek niet in staat is om het minimumloon per maand te verdienen. Het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) voert deze toets uit na een wachttijd van één jaar. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft de premie voor deze verzekering geschat op 6,5% [1].

Het verplichte karakter van de verzekering en de hoog ervaren premie hebben tot discussie geleid. Daarom is er behoefte aan een onafhankelijke duiding van de uitgangspunten, modellen en resultaten. Het Koninklijk Actuarieel Genootschap¹ (AG) heeft in 2024 een werkgroep ingesteld om een onafhankelijk onderzoek te doen naar de hoogte van de premie, gegeven de dekking die wordt voorgesteld.

Voor onze analyse hebben we gebruik gemaakt van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Centraal Planbureau (CPB) en het UWV. Daarnaast hebben we gesprekken gevoerd met SZW, UWV en experts uit zowel de private als publieke sector om onze aannames te onderbouwen. We hebben gekozen voor een Markov-model, een gangbaar model binnen de verzekeringssector, waarmee we ook een vergelijking kunnen maken met de WIA (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen).

1 – Het AG is een beroepsvereniging, waarbij lidmaatschap geldt op persoonlijke titel. Dit is ook het geval bij deelname aan commissies en werkgroepen binnen het AG. Hiermee is het AG expliciet géén belangenvereniging.

Resultaten

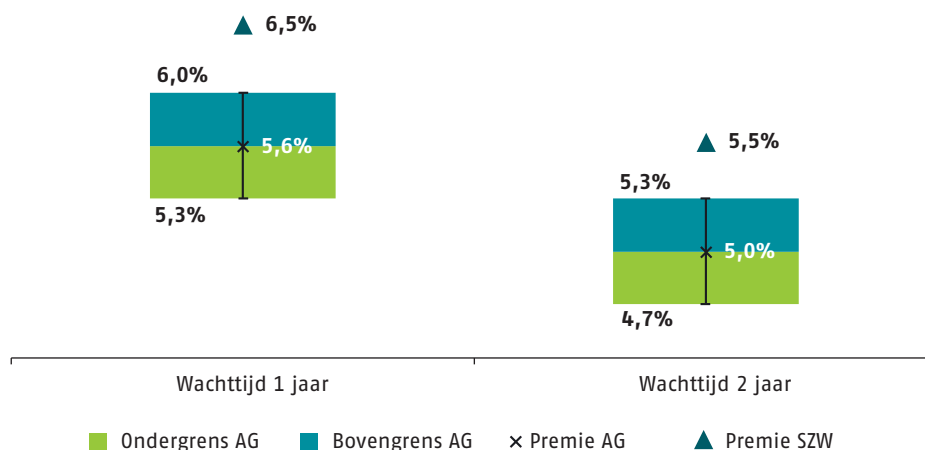
Op basis van onze analyse komen we tot een premiepercentage voor de Baz van 5,6% bij een wachttijd van één jaar. Dit is lager dan de geraamde premie van 6,5% door SZW. Wij achten de 5,6% op dit moment de meest realistische premie, gegeven de huidige beschikbare data en inzichten.

Onze raming is niet één-op-één te vergelijken met die van SZW. Als we grofweg naar de verschillen kijken, dan komen we op een lagere raming enerzijds door de expliciete correctie die is toegepast voor het strenge keuringscriterium (drempelvariant) en anderzijds komt onze raming lager uit vanwege een verschillende benadering en weging van de kenmerken van de Baz ten opzichte van de WIA (arbeidsongeschiktheidsrisico zelfstandigen vs. werknemers en de invloed van de hoogte van de uitkering). We erkennen dat er elementen zijn waar onzekerheid over bestaat. De drempelvariant is een nieuw keuringscriterium en aannames over het gedrag van zelfstandigen t.o.v. werknemers is aan interpretatie onderhevig. Om die reden is er naast een puntschatting, ook gekozen om een ondergrens en bovengrens af te geven. Deze bedragen in onze raming respectievelijk 5,3% en 6,0%.

In de beslisnota bij Kamerbrief Voortgang uitwerking arbeidsmarktpakket [2] wordt gesteld dat zowel een wachttijd van één of twee jaar uitlegbaar is. Een wachttijd van twee jaar heeft als voordeel dat het aansluit bij de wachttijd in de WIA, uitvoeringstechnisch eenvoudiger is (belangrijk voor zowel UWV als Belastingdienst), de verplichte verzekering goedkoper wordt en zelfstandigen meer invulling kunnen geven aan de overbrugging. Deze beslisnota laat zien dat een wachttijd van twee jaar serieus wordt overwogen. Om die reden hebben we in dit rapport zowel de uitkomsten bij één jaar wachttijd als bij twee jaar wachttijd opgenomen.

Bij een wachttijd van twee jaar schatten wij een premiepercentage van 5,0% als het meest realistisch. Hierbij komen we tot een ondergrens van 4,7% en een bovengrens van 5,3%. In de eerder genoemde beslisnota van SZW wordt aangegeven dat de premie 1%-punt lager ligt bij een wachttijd van twee jaar [2]. Voor het vervolg in dit rapport nemen we aan dat SZW de premie bij een wachttijd van 2 jaar raamt op 5,5%.

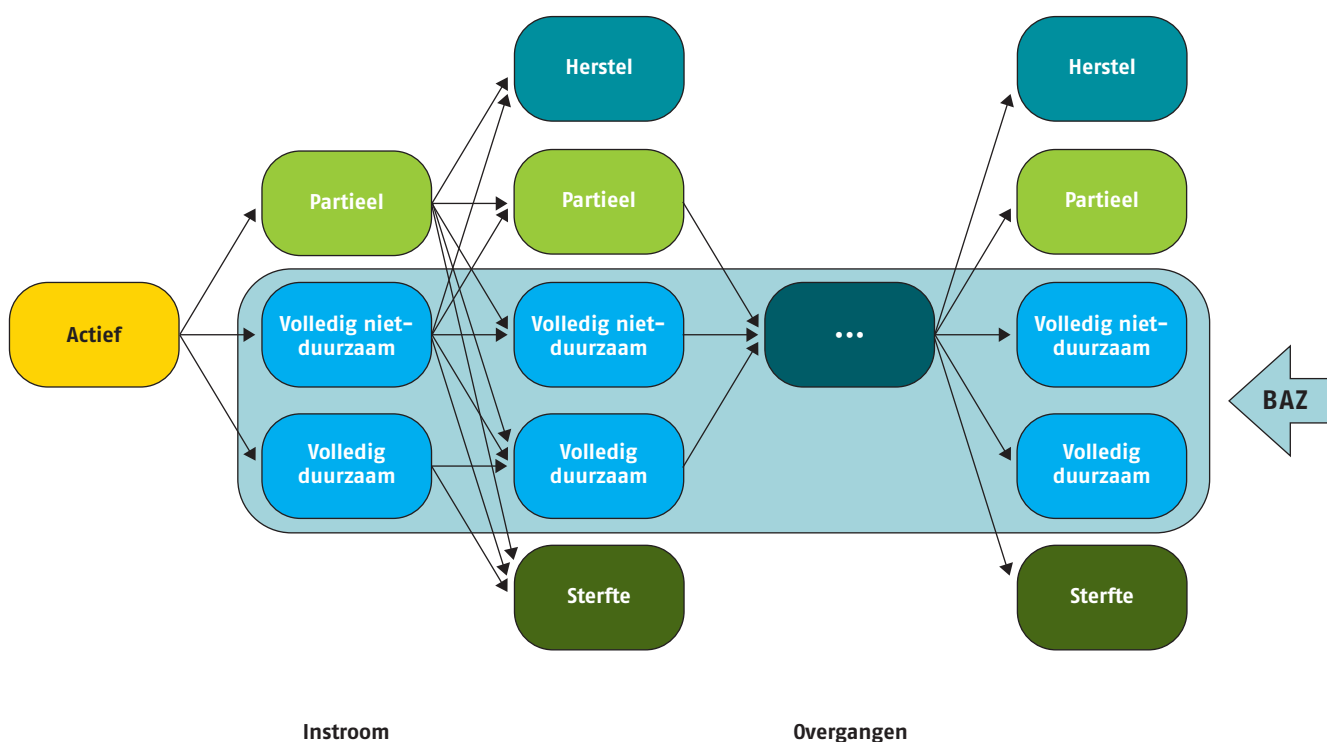
In Figuur 1 worden de bandbreedtes voor de premie met één en twee jaar wachttijd getoond, samen met onze beste inschatting van de premie en de premie afgegeven door SZW. Onze bovengrens is voor beide wachttijden lager dan de inschatting van het ministerie.

Figuur 1: Bandbreedte premiepercentage Baz

Model en uitgangspunten

Voor de premiebepaling wordt gebruikt gemaakt van een Markov-model. In dit model wordt de arbeidsongeschiktheidstoestand van een persoon door de tijd gemodelleerd. Dit gebeurt met instroomkansen (van toestand 'actief' naar toestand 'arbeidsongeschikt') en overgangskansen (bijvoorbeeld van toestand 'partieel arbeidsongeschikt' naar de toestand 'volledig arbeidsongeschikt'). Een visuele weergave hiervan staat in Figuur 2. Op basis van de arbeidsongeschiktheidstoestand van een zelfstandige wordt vervolgens bepaald of er sprake is van recht op een uitkering binnen de Baz.

Figuur 2: Visuele weergave WIA en Baz

Voor de zelfstandigenpopulatie zijn geen bruikbare statistieken beschikbaar voor het arbeidsongeschiktheidsrisico. De statistieken van de huidige privaat verzekerde populatie zijn niet geschikt, omdat het daarbij behorende keuringscriterium zeer afwijkend is en het een specifieke subgroep betreft van de totale populatie zelfstandigen. Onze ramingen zijn daarom gebaseerd op statistieken van de WIA die vertaald zijn naar het verwachte arbeidsongeschiktheidsrisico van de zelfstandigen en keuringscriterium van de Baz.

Voor de instroom in de Baz onderscheiden we, vergelijkbaar met de WIA, twee groepen waarin een uitkering wordt ontvangen:

- Volledig duurzaam (vergelijkbaar met IVA)
- Volledig niet duurzaam (vergelijkbaar met WGA 80-100% niet-duurzaam)

Voor de groep die volgens de WIA-criteria partieel arbeidsongeschikt is, is onze verwachting dat de geduide beroepen representatief zijn voor het kunnen verdienen van wettelijk minimumloon (WML) per maand. Dat betekent dat de groep partieel arbeidsongeschikten geen uitkering ontvangt onder de Baz.

In de vertaling van de WIA naar de Baz is de instroomkans voor de groep volledig niet-duurzaam arbeidsongeschikten op twee onderdelen gecorrigeerd:

- **Keuringscriterium**

We verwachten dat het keuringscriterium van de Baz minder snel tot een uitkering leidt dan de WIA. Een beste inschatting, ondergrens en bovengrens is vastgesteld op basis van beschikbare rapportages en consultatie van domeinexperts.

Uit het IBO-rapport "*Geslacht voor de arbeidsmarkt, mogelijkheden om de arbeidsparticipatie in de WIA*" [4] blijkt dat bijna 27% van de totale WGA 80-100-instroom nog regulier werk zou kunnen doen. Een correctie van -27% op de instroomkans voor de groep volledig niet-duurzaam achten we te groot. De exacte uitwerking van de drempelvariant is immers nog niet bekend en de karakters van de keuringscriteria WIA en Baz verschillen fundamenteel. Op basis van de analyse in het IBO-rapport achten we een correctie van -10% wel op zijn plaats. Als onder- en bovengrens hanteren we respectievelijk -5% en -15%. Voor de groep die als 'volledig duurzaam' instroomt, worden de kansen niet gecorrigeerd, omdat het strengere keuringscriterium geen invloed heeft op deze groep.

- **A0-risico zelfstandigen**

We verwachten dat het arbeidsongeschiktheidsrisico voor zelfstandigen, bij gelijke risicokenmerken (zoals leeftijd, geslacht, inkomen en sector), gunstiger is dan dat van werknemers. Zo blijkt uit onderzoek dat zelfstandigen minder psychische klachten ervaren dan werknemers. Voor lichamelijke belasting is het risico vergelijkbaar. Van de nieuwe WGA-uitkeringen in de eerste acht maanden van 2024 was 46% gerelateerd aan psychische klachten [3]. We verwachten dat dit percentage voor zelfstandigen aanzienlijk lager is. Daarom verlagen we de verwachte instroomkans voor zelfstandigen die volledig niet-duurzaam arbeidsongeschikt zijn met 10%. Het aandeel psychische klachten komt dan uit op 39%. Gezien de onzekerheid hanteren we een ondergrens van -15% en een bovengrens van -5%, wat overeenkomt met een aandeel psychische klachten tussen de 36% en 43%.

De instroomkans voor de groep volledig duurzaam wordt niet gecorrigeerd. De verwachting is dat de instroomkansen voor deze groep minder verschillen tussen zelfstandigen en werknemers.

Aanbevelingen

Op basis van onze resultaten adviseren wij meer onderzoek te doen naar de twee grootste onzekerheden zoals hierboven gepresenteerd. Deze elementen hebben aanzienlijke invloed op de premie, zoals blijkt uit de bandbreedtes.

Voor de impact van het keuringscriterium kan gedacht worden aan een toetsing van de drempelvariant op grond van steekproeven bij WIA-dossiers. Bij deze dossiers kan zowel op het WIA-criterium als op het Baz-criterium worden getoetst om meer inzicht te krijgen in de uitwerking van het Baz-criterium.

Om het verschil in arbeidsongeschiktheidsrisico tussen zelfstandigen en werknemers beter te duiden, bevelen wij aan een analyse uit te voeren op basis van bestaande onderzoeken van TNO, CBS, CPB en SZW, aangevuld met een gerichte enquête onder zelfstandigen.

Wij vertrouwen erop dat onze analyse richting geeft in het vaststellen van een adequate structurele premie voor de Baz. We bedanken SZW voor de constructieve, open overleggen. Daarnaast bedanken we Jan-Maarten van Sonsbeek (Centraal Plan Bureau), Marjol Nikkels (Register Specialistisch Casemanagement) en het UWV voor hun waardevolle input.

Samenvatting – 2

Inhoudsopgave – 7

1 Aanleiding – 8

2 Inleiding – 10

- 2.1 Achtergrond en doel wet Baz – 11
- 2.2 Kenmerken van huidige opzet van de Baz – 12
- 2.3 Leeswijzer – 13

3 Het model nader toegelicht – 14

4 De zelfstandigenpopulatie in kaart gebracht – 19

- 4.1 De verzekerden – 20
- 4.2 Mogelijke veranderingen populatie in de toekomst – 20
- 4.3 Vergelijking zelfstandigen met werknemers WIA – 21

5 Belangrijkste uitgangspunten premiebepaling Baz – 23

- 5.1 Instroomkansen – 24
- 5.2 Overgangs- en herstelkansen – 27
- 5.3 Correctie van twee naar één jaar wachttijd – 28
- 5.4 Structurele premie – 28
- 5.5 Rente en inflatie – 29
- 5.6 Uitkeringen – 29
- 5.7 Kosten – 30

6 Resultaten – 31

- 6.1 Verwachte instroom – 32
- 6.2 Premiepercentage Baz – 32
- 6.3 Totstandkoming premie – 33

Literatuurlijst – 37

Bijlagen – 38

- A Resultaten verder uitgesplitst – 39
- B Gevoeligheidsanalyses – 40
- C Privaat AOV-model voor zelfstandigen – 43
- D Definities en afkortingen – 45

1

Aanleiding

In 2024 werd het wetsvoorstel Wet basisverzekering arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen (Wet Baz) ter consultatie voorgelegd. Deze verzekering verzekert 70% van de winst uit onderneming met een maximum van 143% van het minimumloon en wordt verplicht gesteld voor alle zelfstandigen. Het verplichte karakter van de verzekering en de hoog ervaren premie hebben tot discussie geleid. Er is behoefte aan onafhankelijke duiding van uitgangspunten, modellen en resultaten, om zo de discussie op dit onderwerp op de juiste manier te voeden.

Het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) ziet, vanuit haar expertise en onafhankelijke en objectieve rol, een verantwoordelijkheid om inzichten in dit vraagstuk te verschaffen. Zij heeft het initiatief genomen om zelfstandig onderzoek naar de dekking en de premiestelling van de Baz uit te voeren en heeft hiertoe in 2024 een werkgroep ingesteld.

De werkgroep heeft zich in haar onderzoek gebaseerd op databronnen van het CBS, het CPB en het UWV en heeft informatie uit gesprekken met SZW, UWV en experts uit het veld, zowel privaat als publiek, meegenomen.

Een scala aan gangbare modellen is onderzocht, waarbij uiteindelijk voor een gedetailleerd Markov-model² is gekozen. Met dit model is een bandbreedte rondom de zogenaamde beste schatting bepaald en zijn meerdere gevoeligheidsanalyses uitgevoerd, om de impact van verschillende aannames door de te rekenen en de robuustheid van het model te testen.

Doel van dit rapport is om, op basis van de resultaten van de werkgroep, het betrokken veld vanuit een modelmatige benadering inzichten te verschaffen. Hierbij wordt enige technische diepgang niet geschuwd. De werkgroep heeft er daarom voor gekozen een begrijpelijke samenvatting op te nemen, zodat de analyse voor een brede doelgroep toegankelijk is.

De doelgroep van dit rapport wordt gevormd door zelfstandigen, koepelorganisaties en beleidsmakers.

Dit rapport is tot stand gekomen vanuit de werkgroep AOV die is ingesteld door het AG. Het AG is een beroepsvereniging, waarbij lidmaatschap geldt op persoonlijke titel. Dit is ook het geval bij deelname aan commissies en werkgroepen binnen het AG. Hiermee is het AG expliciet géén belangenvereniging.

Het AG is de beroepsvereniging voor actuariële professionals en heeft 1.600 leden, waarvan 1.200 actuarissen AG en 150 actuarieel analisten AG. Hiermee is meer dan 90% van de populatie van Nederlandse actuariële professionals in het AG vertegenwoordigd. Leden zijn werkzaam in onder andere verzekerings- en pensioensector, en houden zich bezig met kwantitatieve vraagstukken in deze sectoren. Het AG ziet het als haar taak om, waar mogelijk, een bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken te leveren. Een belangrijk product is de tweejaarlijkse prognosetafel voor de sterfte, die door het AG wordt gepubliceerd en breed wordt ingezet in premiestelling- en waarderingsmodellen. Het voorliggende rapport past in deze reeks van maatschappelijke bijdragen.

2

Inleiding

In dit hoofdstuk geven we een beknopte samenvatting van het doel van de Baz. Vervolgens lichten we, voor dit rapport, de relevante onderdelen van de wet toe. We sluiten dit hoofdstuk af met een leeswijzer.

2.1 Achtergrond en doel wet Baz

De Baz is een verplichte verzekering tegen inkomensverlies bij arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen. Dat kan via de publieke verzekering, of door een private verzekering af te sluiten die aan een aantal voorwaarden voldoet. De Baz zorgt ervoor dat zelfstandigen inkomen hebben als zij arbeidsongeschikt raken.

Op dit moment heeft een groot deel (ongeveer driekwart) van de zelfstandigen in Nederland geen verzekering die het risico op inkomensverlies bij arbeidsongeschiktheid (deels) dekt.

Van deze onverzekerde populatie geeft een deel aan hier zelf de benodigde regelingen te hebben getroffen. Voorbeelden hiervan zijn dat ze aangesloten zijn bij een schenkring, een groot eigen vermogen hebben of kunnen terugvallen op het inkomen van een partner. Ondanks dat dergelijke oplossingen acute problemen vaak kunnen voorkomen, worden deze in veel gevallen niet als volwaardige alternatieven voor een verzekering op de lange termijn gezien. Bij arbeidsongeschiktheid voor lange duur zal het gebrek aan inkomen in de meeste gevallen niet gecompenseerd kunnen worden door dergelijke maatregelen.

Een ander deel van de onverzekerde populatie heeft geen enkele voorziening getroffen en zal bij arbeidsongeschiktheid, bij gebrek aan eigen vermogen, vrijwel meteen terugvallen op de bijstand.

Er zijn verschillende oorzaken te benoemen waarom zelfstandigen ervoor kiezen geen verzekering bij arbeidsongeschiktheid af te sluiten. De belangrijkste hiervan zijn:

1. Zelfstandigen zien af van een verzekering vanwege (al dan niet toereikende) eigen getroffen voorzieningen.
2. Zelfstandigen zien af van een verzekering vanwege te hoge premie.
3. Zelfstandigen zien af van een verzekering omdat ze zich niet goed (volledig) kunnen verzekeren op de private markt.

Een belangrijk doel van de Baz is dan ook het bieden van een adequate inkomensvoorziening aan zelfstandigen bij arbeidsongeschiktheid. Dit door enerzijds een langdurige basisdekking te bieden, en anderzijds geen selectiecriteria te hanteren voor de verzekeringnemers, zoals wel het geval is op de private markt.

Arbeidsongeschiktheid gaat regelmatig gepaard met hoge langdurige kosten, die in veel gevallen niet individueel te dragen zijn. Vanuit dat perspectief zien we de waarde van een basisbescherming voor zelfstandigen. Tegelijkertijd is het cruciaal dat een passende premie wordt gehanteerd, die goed onderbouwd is en uitlegbaar aan de verzekeringnemers.

Het wetsvoorstel Baz is in de zomer van 2024 ter consultatie voorgelegd. Dit heeft geleid tot bijna 2.300 reacties. Naast de consultatie heeft de minister van SZW ook uitvoeringstoetsen en adviezen gevraagd aan het UWV en de Belastingdienst. Beide instanties zijn zeer kritisch over de uitvoerbaarheid van de wet, waarbij de Belastingdienst de wet als "niet uitvoerbaar" heeft bestempeld. De minister van SZW

neemt zowel het oordeel van het UWV en de Belastingdienst als de reacties op de consultatie zeer serieus en gaat bekijken welke aanpassingen in het wetsvoorstel nodig zijn. De minister verwacht daarom het voorstel niet meer voor de zomer van 2025 in te kunnen dienen bij de Tweede Kamer. Na behandeling in de Tweede en Eerste Kamer duurt het nog minstens enkele jaren voordat de verzekering beschikbaar is.

In de beslisnota bij Kamerbrief Voortgang uitwerking arbeidsmarktpakket [2] wordt gesteld dat zowel een wachttijd van één of twee jaar uitlegbaar is. Een wachttijd van twee jaar heeft als voordeel dat het aansluit met de wachttijd in de WIA, uitvoerings-technisch eenvoudiger is (belangrijk voor zowel UWV als belastingdienst), de verplichte verzekering goedkoper wordt en zelfstandigen meer invulling kunnen geven aan de overbrugging. Deze beslisnota laat zien dat een wachttijd van twee jaar serieus wordt overwogen. Om die reden hebben we in dit rapport zowel de uitkomsten bij één jaar als bij twee jaar wachttijd opgenomen.

2.2 Kenmerken van huidige opzet van de Baz

Kring van verzekerden

De kring van verzekerden binnen de Baz bestaat uit alle zelfstandig ondernemers die winst uit onderneming voor de inkomstenbelasting verdienen (hierna: "zelfstandigen"). De wet geldt niet voor zelfstandigen die ten tijde van invoering van de wet al ziek zijn en geen winst uit onderneming hebben.

Recht op uitkering

In het wetsvoorstel wordt gedefinieerd dat een verzekerde arbeidsongeschikt is indien deze als (rechtstreeks en objectief medisch vast te stellen) gevolg van ziekte of gebrek niet in staat is met arbeid het minimumloon per maand te verdienen. Met andere woorden, voor de beoordeling op arbeidsongeschiktheid, wordt gekeken of de zelfstandige, gezien diens mogelijkheden, nog meer dan een bepaalde drempel kan verdienen. Om die reden wordt dit beoordelingscriterium ook wel de drempelvariant genoemd.

Na een wachttijd van 52 weken wordt de verzekerde volgens deze drempelvariant door het UWV op arbeidsongeschiktheid getoetst. Merk op dat bij de drempelvariant slechts één functie geduid hoeft te worden om aan te tonen dat de zelfstandige het minimumloon kan verdienen. In het WIA-systeem worden waar mogelijk drie functies geduid en wordt de verwachte inkomensterugval bepaald om vast te stellen of iemand arbeidsongeschikt is. Het beoordelingscriterium onder de Baz is daarmee strenger dan onder de WIA, waardoor verzekerden minder snel een uitkering krijgen.

Premiegrondslag en uitkeringshoogte

In de Memorie van toelichting [1] wordt een premiepercentage van 6,5% afgegeven. Dit premiepercentage wordt toegepast op de belastbare winst uit onderneming. De term belastbare winst uit onderneming is opgenomen in artikel 3.2 van de Wet IB 2001 en is een bestaand fiscaal begrip, dat jaarlijks door zelfstandigen vastgesteld dient te worden. De premie is vastgesteld op 6,5% van de gemaximeerde premiegrondslag. De maximale premiegrondslag bedraagt 142,86% van het wettelijk minimumloon (WML), waarmee de maximale premie €195 per maand bedraagt op basis van prijspeil 2024. Er wordt niet met een franchise gewerkt.

Indien een uitkering wordt toegekend, bedraagt deze 70% van de uitkeringsgrondslag, gemaximeerd op de maximale premiegrondslag van 142,86% WML. De maximale uitkering bedraagt daarmee 100% van het WML.

De bijbehorende uitkeringsgrondslag wordt bepaald als het maximum van:

1. De winst uit onderneming in het kalenderjaar voorafgaand aan arbeidsongeschiktheid.
2. De gemiddelde winst uit onderneming gebaseerd op de drie kalenderjaren voorafgaand aan de arbeidsongeschiktheid³.

Einde uitkering

Het recht op uitkering kan door verschillende oorzaken eindigen:

1. De belastbaarheid van de zelfstandige verbetert, waarmee deze zelf weer het minimumloon kan verdienen. Hierbij wordt rekening gehouden met een zogenoemde uitlooptermijn van twee maanden, waarin de uitkering doorloopt.
2. Er ontstaat een uitsluitingsgrond, zoals het bereiken van de AOW-leeftijd.
3. De zelfstandige verricht arbeid in een aaneengesloten periode⁴ waarbij ten minste het minimumloon wordt verdiend. In dit geval kan de uitkering zonder verzekeringsgeneeskundig en arbeidsdeskundig onderzoek worden beëindigd.

Opt-out

Zelfstandigen kunnen ervoor kiezen een private verzekering af te sluiten in plaats van de publieke verzekering bij het UWV. In dat geval is er sprake van een zogenoemde opt-out. De mogelijkheid tot een opt-out heeft geen impact op de analyses en de berekende premie in dit rapport.

2.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 3 wordt de modelkeuze toegelicht. Hoofdstuk 4 brengt vervolgens de zelfstandigenpopulatie in kaart. Verder wordt hier toegelicht hoe deze populatiedata gebruikt wordt in het model. In hoofdstuk 5 wordt uitgebreid stilgestaan bij de belangrijkste uitgangspunten in de totstandkoming van onze premie voor de Baz. Tot slot worden in hoofdstuk 6 de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd.

3 – Wanneer de winst in een jaar negatief is, wordt de grondslag voor dat jaar op nihil gesteld, en wanneer de winst in een jaar hoger dan de maximale uitkeringsgrondslag is, wordt de grondslag voor dat jaar gelijkgesteld aan de maximale grondslag. Daarmee sluit de gemiddelde uitkeringsgrondslag aan bij de betaalde premie over de betreffende drie jaren.

4 – Afhankelijk van of de zelfstandige arbeid verricht in loondienst of als zelfstandige wordt een periode van één of respectievelijk drie jaar gehanteerd, hierbij rekening houdend met wisselende inkomsten als zelfstandige.

3

Het model nader toegelicht

Modeltype

Voor de modellering van de premie wordt uitgegaan van een Markov-model. Een Markov-model is een wiskundig model dat met toestanden en overgangskansen tussen de verschillende toestanden werkt. In het Markov-model wordt ieder jaar de kans bepaald dat een persoon in dezelfde toestand blijft of naar een andere toestand overgaat. In een Markov-model hangt de toekomstige toestand enkel af van de huidige toestand, en niet van hoe je in de huidige toestand gekomen bent. Het verleden is dus niet relevant voor de voorspelling van de toekomst. Een Markov-model bestaat uit verschillende 'toestanden' en overgangskansen tussen deze toestanden.

Markov-modellen worden breed toegepast in verschillende sectoren, waaronder gezondheidszorg, informatica en meteorologie. Ook binnen de verzekeringssector zijn dit veel gebruikte modellen. Private verzekeraars gebruiken deze modellen bijvoorbeeld om premies vast te stellen voor (individuele) arbeidsongeschiktheidsverzekeringen.

In het model dat wij gebruiken wordt de arbeidsongeschiktheidstoestand van een persoon door de tijd gemodelleerd. Dit gebeurt met instroomkansen (van toestand 'actief' naar toestand 'arbeidsongeschikt') en overgangskansen (bijvoorbeeld van toestand 'deels arbeidsongeschikt' naar de toestand 'volledig arbeidsongeschikt'). Op basis van de arbeidsongeschiktheidstoestand van een zelfstandige wordt vervolgens bepaald of er sprake is van recht op een uitkering binnen de Baz.

Kansenstelsel

Voor zelfstandigen zijn geen landelijke statistieken beschikbaar over het risico op arbeidsongeschiktheid. Wel zijn er gegevens van zelfstandigen die momenteel verzekerd zijn op de private markt, waarbij het criterium voor arbeidsongeschiktheid is dat men niet meer in staat is om het huidige beroep uit te oefenen. Dit criterium biedt daarmee een ruimere dekking dan het criterium van de Baz en kan niet eenvoudig worden vertaald. Daarom is ervoor gekozen geen gebruik te maken van het AOV-model dat wordt gebruikt voor het berekenen van premies in de private markt. Meer uitleg hierover is te vinden in Bijlage C.

Voor het kansenstelsel is uitgegaan van de kansen die zijn vastgesteld op basis van werknemers die verzekerd zijn voor de WIA. Met behulp van deze kansen en enkele aannames kunnen de kansen voor de Baz afgeleid worden. Dit stemt overeen met de werkwijze van SZW.

Arbeidsongeschiktheids criterium: vertaling WIA naar de Baz

Bij de Baz wordt een uitkering verstrekt als iemand door beperkingen niet meer het minimumloon kan verdienen, uitgaande van een set basisfuncties. Dit wordt de drempelvariant genoemd. Basisfuncties zijn bestaande functies op de Nederlandse arbeidsmarkt met minimale belasting, meestal op of net boven het niveau van het wettelijk minimumloon (WML). Deze functies zijn zo gekozen dat ze een goed beeld geven of iemand, gezien zijn beperkingen, nog een functie op de Nederlandse arbeidsmarkt kan vervullen.

De basisfuncties worden geselecteerd uit CBBS, het claimbeoordelings- en borgings-systeem van het UWV. Het betreft een subset van alle functies in loondienst waarmee ten minste het wettelijk minimumloon verdiend kan worden.

Het arbeidsongeschiktheids criterium in de Baz is strenger dan dat in de WIA. Bij de WIA wordt gekeken of iemand in staat is om drie functies te vervullen. Personen die dit niet kunnen, ontvangen een uitkering op basis van volledige arbeidsongeschiktheid:

- Personen die duurzaam volledig arbeidsongeschikt zijn, ontvangen een uitkering op basis van de IVA (volledig duurzaam arbeidsongeschikt).
- Personen die niet-duurzaam maar wel volledig arbeidsongeschikt zijn, ontvangen een uitkering op basis van de WGA (volledig niet-duurzaam arbeidsongeschikt).

Voor personen die wel drie functies kunnen vervullen, wordt de restverdiencapaciteit vastgesteld. De mate van arbeidsongeschiktheid is gelijk aan 100% minus de restverdiencapaciteit (in percentage uitgedrukt):

- De groep met een mate van arbeidsongeschiktheid onder de 35% wordt aangeduid met 35-min. Deze personen komen niet in aanmerking voor de WIA.
- De groep met een mate van arbeidsongeschiktheid tussen 35-80% wordt aangeduid als partieel arbeidsongeschikt (partieel).
- De groep met een mate van arbeidsongeschiktheid tussen 80-100% valt onder de groep WGA volledig arbeidsongeschikt (volledig niet-duurzaam).

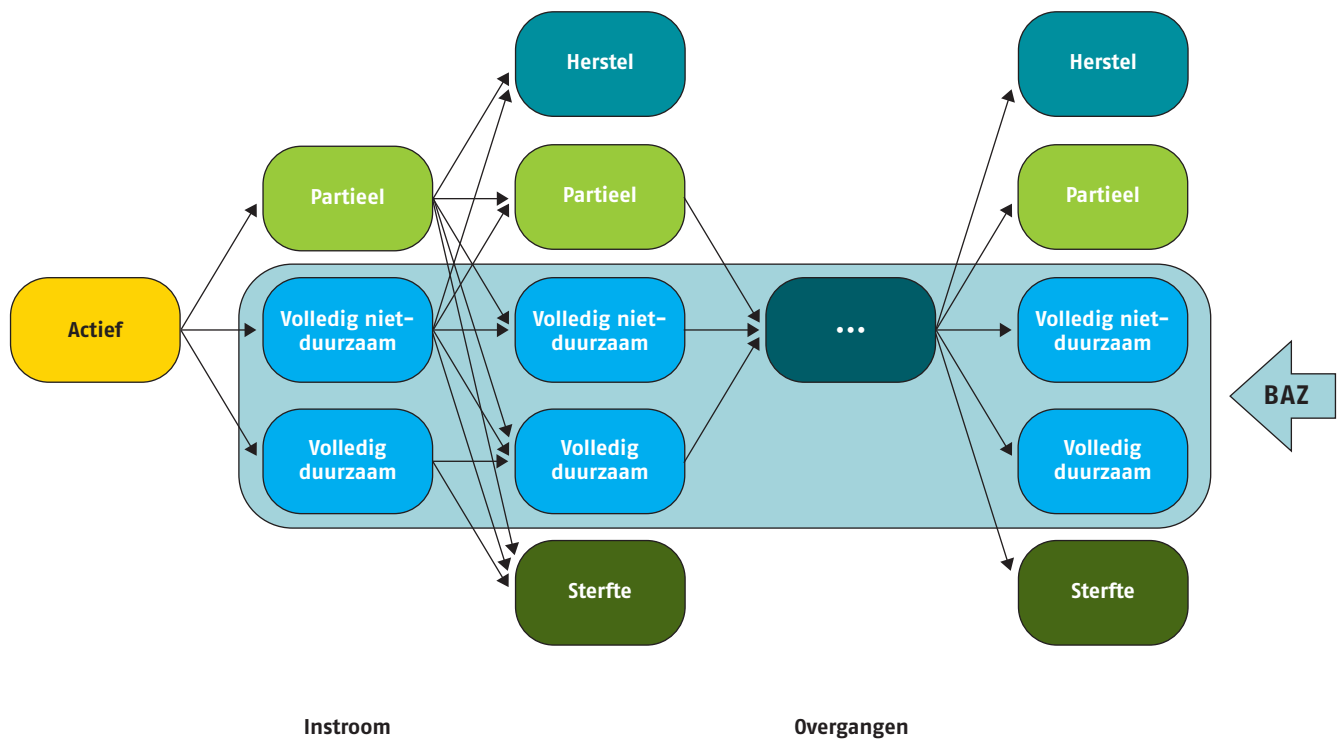
Bij de vertaling van het WIA-criterium naar het Baz-criterium wordt aangenomen dat het merendeel van de personen met een WGA volledig (niet-duurzaam) en alle personen met een IVA-uitkering onder de WIA een uitkering op basis van het Baz-criterium krijgen. Een visuele weergave hiervan staat in Figuur 3.

Voor de groep volledig niet-duurzaam wordt de verwachte instroom verlaagd met een factor voor het strengere keuringscriterium van de Baz. De onderbouwing van deze factor wordt toegelicht in paragraaf 5.1.

De personen die partieel arbeidsongeschikt zijn, ontvangen naar verwachting geen uitkering op basis van de Baz. Voor deze groep kunnen over het algemeen immers drie functies worden gevonden. De zogenaamde zij-instroom, bestaande uit personen die eerst partieel arbeidsongeschikt zijn en vervolgens volledig arbeidsongeschikt worden (WGA of IVA), wordt wel meegenomen in de premiebepaling voor de Baz.

Daarnaast zijn er twee effecten waar we verwachten dat ze tegen elkaar wegvallen:

- Er is een kleine groep mensen in de huidige WGA 80-100 die onder het Baz-criterium geen recht meer hebben op een uitkering (hoge inkomens die nog wel het minimumloon kunnen verdienen, maar daarbij wel 80% inkomensverlies of meer hebben). Deze groep is ongeveer 1% van het totale groep WGA 80-100% [4].
- Er is een kleine groep mensen met een urenbeperking in de groep WGA 35-80 die mogelijk in de Baz wel recht hebben op een uitkering.

Figuur 3: Visuele weergave WIA en Baz

Kansen en risicofactoren binnen het Markov-model

In het Markov-model worden gedurende tien jaar na de wachttijd overgangs-, herstel- en sterftekansen verondersteld. De overgangskansen bestaan uit de overgangen tussen de toestanden partieel arbeidsongeschikt, volledig niet-duurzaam arbeidsongeschikt en volledig duurzaam arbeidsongeschikt. Na tien jaar kent het model alleen nog uitstroom door sterfte. De groep die binnen de toestand 'volledig duurzaam arbeidsongeschikt' valt, wordt verondersteld geen overgangs- of herstelkansen meer te hebben. Voor deze groep is er alleen uitstroom door sterfte.

De kansen hangen af van een aantal risicofactoren gepresenteerd in Tabel 1.

Risicofactoren instroomkans	Risicofactoren overgangs- en herstelkans	Risicofactoren sterftekans
Leeftijd	Leeftijd	Leeftijd
Geslacht	Geslacht	Geslacht
Inkomen	Inkomen	Duur arbeidsongeschiktheid (IVA)
Sector	Sector	
	Duur arbeidsongeschiktheid	

Tabel 1: Risicofactoren Markov-model

De instroomkansen nemen sterk toe met de leeftijd. Vrouwen hebben een hogere instroomkans dan mannen. Daarnaast neemt de instroomkans af naarmate het inkomen hoger is. De instroomkans is ook afhankelijk van de sector. Voor de schattingen is een Generalized Linear Model (GLM) gebruikt.

De overgangs- en herstelkansen nemen af met de duur van arbeidsongeschiktheid. Daarnaast zien we een afname van deze kansen met het toenemen van de leeftijd.

De sterftekans hangt af van de leeftijd en het geslacht. De sterftekans neemt toe met de leeftijd en is hoger bij mannen dan bij vrouwen. Daarnaast hebben mensen die volledig duurzaam arbeidsongeschikt zijn een sterk verhoogde sterftekans, vooral in de eerste jaren na hun keuring.

Op basis van de waarden van deze risicofactoren wordt een instroomkans bepaald en voor iedere toestand een overgangskans naar een andere toestand. Met het Markov-model voor de WIA kunnen premies berekend worden met een wachttijd van twee jaar. De vertaling naar een wachttijd van één jaar, zoals geldt binnen de Baz, is bepaald op basis van een uniforme herstelkans in het tweede ziektejaar, onafhankelijk van risicofactoren. Deze herstelkans is bepaald op basis van data van de Ziektewet-populatie. De Ziektewet-populatie bestaat uit personen die minder dan twee jaar arbeidsongeschikt zijn zonder werkgever.

4

De zelfstandigenpopulatie in kaart gebracht

Voor de premiebepaling wordt de zelfstandigenpopulatie per 2022 gehanteerd. De zelfstandigenpopulatie is door het CBS beschikbaar gesteld en bevat op geaggregeerd niveau kenmerken van alle zelfstandigen in Nederland [5].

4.1 De verzekerden

Het totaal aantal zelfstandigen bedraagt ruim 2,1 miljoen. Hier vallen verschillende type zelfstandigen onder. Zie Tabel 2 voor deze uitsplitsing. Niet alle zelfstandigen komen in aanmerking voor de Baz. Enkel zelfstandig ondernemers met en zonder personeel tot AOW-gerechtigde leeftijd komen in aanmerking voor de Baz [1]. Dit zijn in totaal 1,3 miljoen zelfstandigen. Deze selectie wordt in de berekeningen gebruikt.

Type zelfstandigen	Aantallen (x 1000)
Zelfstandig ondernemer zonder personeel	1.136
Zelfstandig ondernemer met personeel	199
Directeur-grotoaandeelhouder (dga)	290
Overige zelfstandige	506
Meewerkend gezinslid	36

Tabel 2: Het type zelfstandige uitgesplitst naar aantallen

De dataset is aangevuld met een eigen vertaling van economische activiteit (SBI-codes) naar UUV-sectoren. Daarnaast gaan we ervan uit dat de verdeling van verschillende persoonskenmerken in de toekomst hetzelfde blijft.

Voor de berekeningen zijn ongeveer 1.400 maatmensen met verschillende risico-kenmerken gebruikt die door CBS zijn aangeleverd. De gehanteerde risico-kenmerken zijn geslacht, leeftijdsklasse, inkomen en sector.

4.2 Mogelijke veranderingen populatie in de toekomst

De wetgeving rondom zelfstandigen is recentelijk aan verandering onderhevig, zoals bijvoorbeeld de handhaving rondom schijnzelfstandigheid. In de KVK ZZP-monitor [6] is een lichte daling van het aantal zelfstandigen te zien in de maanden december 2024 en januari 2025. In de maanden erna is het aantal zelfstandigen stabiel. Onderliggend daalt het aantal zelfstandigen wel in de bouw en in de zorg.

De impact van handhaving rondom schijnzelfstandigheid op het aantal zelfstandigen op de lange termijn is nog onbekend, maar naar aanleiding van de huidige cijfers wordt verwacht dat de impact minimaal is op de huidige zelfstandigenpopulatie. Dit effect wordt daarom ook niet meegenomen in de bepaling van de premie. Wel is hier een gevoeligheid voor doorgerekend, waarbij het aantal zelfstandigen in de zorg en de bouw is verlaagd. De impact blijkt zeer gering te zijn.

De data worden niet aangepast voor mogelijke vergrijzing. Uit een gevoeligheidsanalyse blijkt dat vergrijzing een minimale impact heeft op de premie. Enerzijds is de kans op

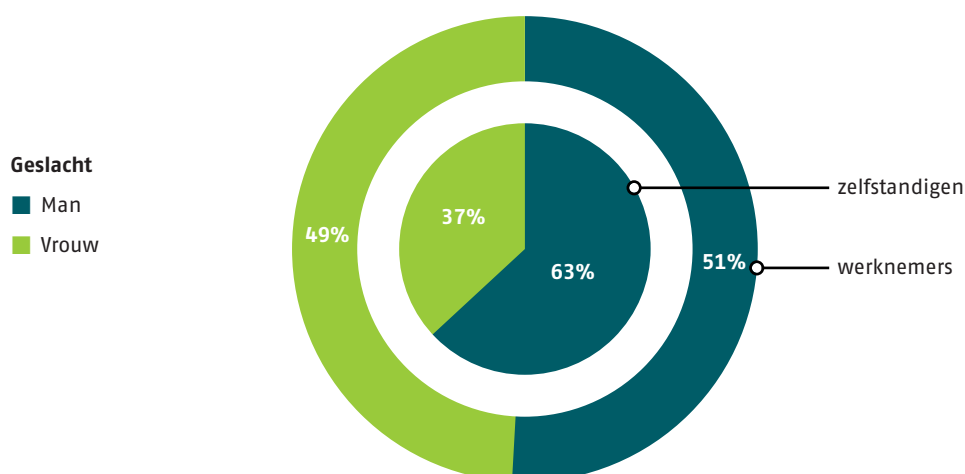
arbeidsongeschiktheid hoger voor hogere leeftijden, maar anderzijds is de uitkeringsduur korter doordat deze personen dichterbij de AOW-leeftijd zijn. Resultaten van de voorgenoemde gevoeligheidsanalyses zijn terug te vinden in Bijlage B.

De Baz is een publieke verzekering voor zelfstandigen. Zelfstandigen hebben echter ook de mogelijkheid om zich bij een private verzekeraar te verzekeren (opt-out mogelijkheid). Het is te verwachten dat vooral zelfstandigen met een lager arbeidsongeschiktheidsrisico hiervan gebruik zullen maken. Om te compenseren voor het feit dat zelfstandigen met een hoger arbeidsongeschiktheidsrisico zich eerder publiek zullen verzekeren, moeten private verzekeraars een stabiliteitsbijdrage leveren aan het publieke stelsel. Vanwege deze bijdrage dient het premiepercentage voor de Baz berekend te worden over de gehele populatie. Om deze reden is geen aanpassing aan de zelfstandige populatie nodig.

4.3 Vergelijking zelfstandigen met werknemers WIA

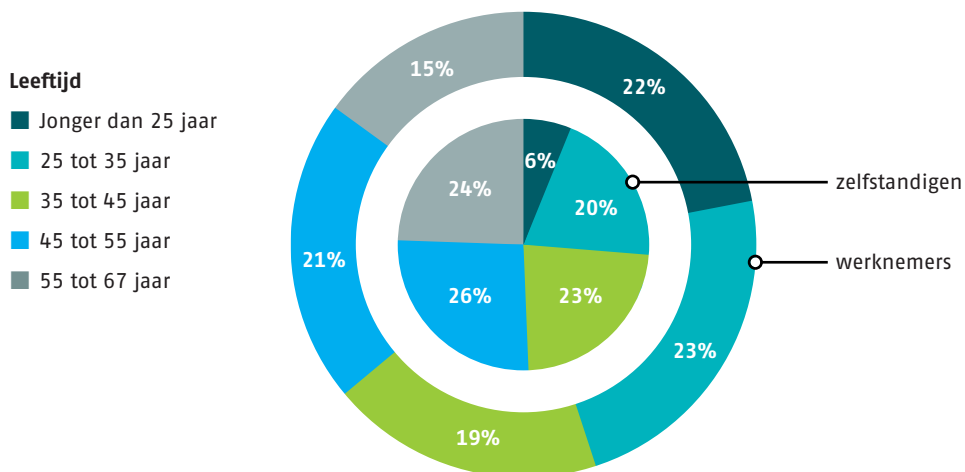
Voor de berekening van de premie van de Baz wordt, zoals eerder vermeld, gebruik gemaakt van een arbeidsongeschiktheidsmodel voor werknemers. Om meer context te bieden wordt de groep zelfstandigen vergeleken met de groep werknemers die onder het WIA-stelsel vallen op basis van de kenmerken geslacht, inkomen en leeftijd. Dit zijn risicokenmerken die van invloed zijn op de premie.

In Figuur 4 wordt de verhouding tussen mannen en vrouwen onder zelfstandigen vergeleken met die onder werknemers. Hieruit blijkt dat er relatief meer mannen dan vrouwen als zelfstandige werken: ongeveer twee derde is man en één derde is vrouw. Onder werknemers is de verdeling tussen mannen en vrouwen daarentegen ongeveer gelijk. Dit betekent dat het arbeidsongeschiktheidsrisico voor zelfstandigen, op basis van geslacht, relatief lager is dan voor werknemers bij gelijke andere kenmerken, omdat mannen een relatief lager arbeidsongeschiktheidsrisico hebben dan vrouwen.

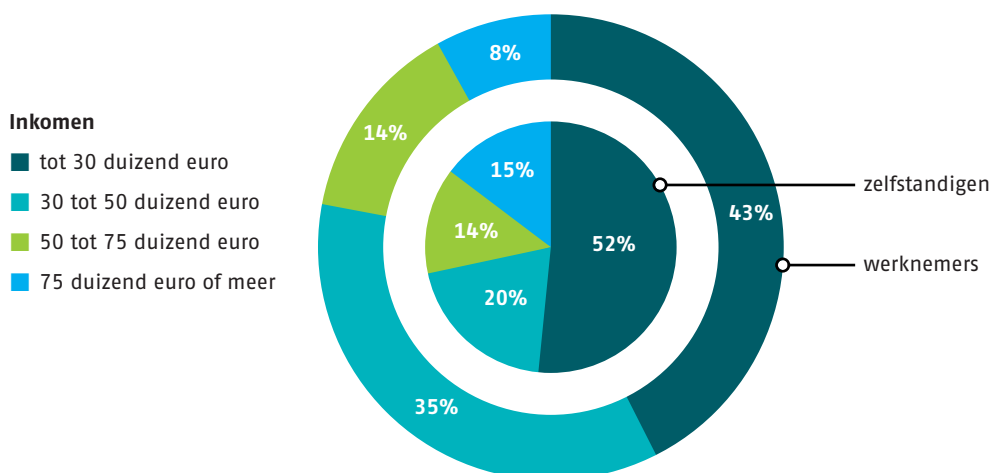
Figuur 4: Verhouding mannen en vrouwen voor zelfstandigen (binnen) en werknemers (buiten)

In Figuur 5 wordt de verhouding tussen leeftijdsklassen onder zelfstandigen vergeleken met die onder werknemers. Hieruit blijkt dat zelfstandigen gemiddeld ouder zijn dan werknemers. Dit betekent dat het arbeidsongeschiktheidsrisico voor zelfstandigen, op basis van leeftijd, relatief hoger is dan voor werknemers bij gelijke andere kenmerken, omdat ouderen een relatief hoger arbeidsongeschiktheidsrisico hebben dan jongeren.

Figuur 5: Verhouding leeftijdsklassen voor zelfstandigen (binnen) en werknemers (buiten)

In Figuur 6 wordt de verhouding tussen inkomensklassen onder zelfstandigen vergeleken met die onder werknemers. Hieruit blijkt dat het aandeel van inkomens boven de 50 duizend euro onder zelfstandigen relatief hoger is dan onder werknemers. Echter, het aandeel zelfstandigen dat tot 30 duizend euro per jaar verdient, is ook relatief hoger dan onder werknemers. Je ziet aan de ene kant een groep ondernemers aan de bovenkant die goed verdient en aan de andere kant een groep ondernemers aan de onderkant die minder goed verdient. Op basis van inkomen is het arbeidsongeschiktheidsrisico voor zelfstandigen en werknemers daarom niet eenduidig.

Figuur 6: Verhouding inkomensklassen voor zelfstandigen (binnen) en werknemers (buiten)

5

Belangrijkste uitgangspunten premiebepaling Baz

In dit hoofdstuk behandelen we achtereenvolgens de belangrijkste uitgangspunten voor de premiebepaling:

- Instroomkansen
- Overgangs- en herstelkansen
- Correctie van twee naar één jaar wachttijd
- Structurele premie
- Rente en inflatie
- Uitkeringen
- Kosten

5.1 Instroomkansen

Het model is gebaseerd op historische WIA-data. De instroomkansen zijn geijkt op de daadwerkelijke WIA-instroom over de periode 2020–2024. De overgangskansen zijn geijkt over een langere periode, namelijk van 2016–2022. Hierbij is gecorrigeerd voor het aantal voorschotten.

Om het model geschikt te maken voor de Baz is een aantal correcties toegepast:

- **Lagere uitkering:** de uitkering in de Baz is lager dan die in de WIA. Deze lagere uitkering stimuleert mensen om sneller weer aan het werk te gaan, waardoor de instroomkansen naar beneden moeten worden bijgesteld.
- **Gezondheidsprofiel:** zelfstandigen hebben een ander arbeidsongeschiktheidsrisico profiel. Ze hebben gemiddeld een betere gezondheid, wat leidt tot lagere instroomkansen.
- **Strenger uitkeringscriterium:** het uitkeringscriterium onder de Baz is strenger dan dat van de WIA. Dit leidt tot lagere instroomkansen.

We lichten deze drie correcties toe.

Correctie voor lagere uitkering

De toegepaste uitkeringselasticiteiten zijn gebaseerd op het rapport “Uitkerings-elasticiteiten arbeidsongeschiktheid” van het CPB [8]. Een elasticiteit is een maatstaf om het verband tussen twee relatieve veranderingen uit te drukken. Dit rapport hanteert de volgende uitkeringselasticiteiten:

- IVA: 0,25
- WGA volledig arbeidsongeschikt (niet-duurzaam): 0,50
- WGA partieel arbeidsongeschikt: 1,0

Dit betekent dat een 1% lagere uitkering leidt tot de volgende verlagingen in instroom:

- 0,25% voor IVA
- 0,50% voor WGA volledig arbeidsongeschikt (niet-duurzaam)
- 1,0% voor WGA partieel arbeidsongeschikt

De WIA vult aan tot 70% (volledig arbeidsongeschikt niet-duurzaam) en 75% (IVA). Voor alle maatmensen in de zelfstandigenpopulatie wordt berekend hoeveel lager de Baz-uitkering is in vergelijking met de WIA-uitkering. Per maatmens wordt de correctie op de instroomkans op basis van deze elasticiteiten uitgerekend. Dit leidt tot de volgende totale correcties op de instroom:

- -3,0% voor IVA
- -4,5% voor WGA volledig arbeidsongeschikt (niet-duurzaam)
- -20,0% voor WGA partieel arbeidsongeschikt
- -3,8% voor IVA plus volledig arbeidsongeschikt (niet-duurzaam)
- -6,6% voor het totaal (IVA plus WGA)

Opvallend is de grote correctie bij partieel arbeidsongeschikt. Deze wordt enerzijds verklaard door de hoge elasticiteit en anderzijds veroorzaakt door het feit dat personen met een hoog salaris relatief vaak partieel arbeidsongeschikt worden verklaard. De instroom van partieel arbeidsongeschikt is relevant voor het model vanwege de zij-instroom. Dit zijn personen die eerst partieel arbeidsongeschikt zijn en vervolgens doorstromen naar volledig arbeidsongeschikt (duurzaam en niet-duurzaam).

Correctie voor het afwijkende arbeidsongeschiktheidsrisicoprofiel

De verwachting is dat het arbeidsongeschiktheidsrisicoprofiel, bij gelijke risicokenmerken zoals leeftijd, geslacht, inkomen en sector, voor zelfstandigen relatief beter is dan dat van werknemers. Op basis van een analyse van verschillende rapporten is een correctie vastgesteld. Omdat er sprake is van onzekerheid wordt er gewerkt met een beste inschatting, een ondergrens en een bovengrens.

Het CBS rapporteert het volgende: *"Zelfstandig ondernemers ervaren minder vaak dan werknemers psychische vermoeidheidsklachten die te maken hebben met het werk: 11 procent voelde zich enkele keren per maand of vaker vermoeid. Onder werknemers is dat percentage bijna twee keer zo hoog. Dat dit soort psychische vermoeidheidsklachten onder zelfstandig ondernemers minder vaak voorkomt, heeft te maken met de mate van zelfstandigheid in het werk (autonomie) en de werkdruk (taakeisen). Zelfstandig ondernemers zonder personeel ervaren namelijk meer zelfstandigheid en minder werkdruk dan werknemers. Beide factoren zijn van belang als het gaat om psychische vermoeidheid die te maken heeft met het werk. Gemiddeld genomen loopt de lichamelijke arbeidsbelasting van werknemers en zelfstandig ondernemers zonder personeel maar weinig uiteen."* [9]

Het rapport "Zzp'ers in zorg en welzijn aan het woord" [10] presenteert ook opvallende verschillen tussen zelfstandigen en werknemers. Het valt op dat zelfstandigen over het algemeen positievere scores. Ze ervaren meer vrijheid in hun werk en hebben een betere werk-privébalans.

In het rapport "Evaluatie einde WAZ" [11] zien we een duidelijk verschil tussen het aandeel psychische klachten WAZ versus de WAO van 19% versus 35%.

Van de nieuwe WGA-uitkeringen in de eerste acht maanden van 2024 is 46% gerelateerd aan psychische klachten [3]. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat bij 40% van de instroom de oorzaak niet geregistreerd is. Dit wordt veroorzaakt door de voorschotten. De groep *onbekend* is niet meegenomen in het percentage van 46%. Bij de lopende WGA-uitkering is 51% gerelateerd aan psychische klachten.

De verwachting is dat deze percentages voor zelfstandigen aanzienlijk lager zijn. Daarom wordt de verwachte instroomkans voor zelfstandigen die volledig arbeidsongeschikt zijn (niet-duurzaam) met 10% verlaagd. Het aandeel psychische klachten komt dan uit op 39%. Gezien de onzekerheid hanteren we voor deze correctie een ondergrens van -15% en een bovengrens van -5%. Deze grenzen corresponderen met een aandeel psychische klachten tussen de 36% en 43%.

De instroomkans voor de IVA wordt niet gecorrigeerd. De verwachting is dat de instroomkansen voor IVA minder verschillen tussen zelfstandigen en werknemers. Het aandeel psychische klachten in de IVA-instroom is slechts 18% in de eerste acht maanden van 2024 [3].

Correctie voor strenger uitkeringscriterium

De verwachting is dat het keuringscriterium van de Baz minder snel tot een uitkering leidt dan de WIA. Voor de correctiefactor keuringscriterium is een beste inschatting, ondergrens en bovengrens vastgesteld op basis van analyse van beschikbare rapportages en consultatie van domeinexperts.

Het IB0-rapport "Geschikt voor de arbeidsmarkt, mogelijkheden om de arbeidsparticipatie in de WIA" [4] geeft nuttige informatie om een correctiefactor te bepalen voor het strengere keuringscriterium van de Baz ten opzichte van de WIA. Een analyse in dit rapport toont het volgende:

"Ongeveer 30% van de mensen die instromen in de WGA 80-100 heeft (tijdelijk) medisch geen benutbare mogelijkheden, bijvoorbeeld vanwege bedlegerigheid. De overige 70% is om arbeidskundige redenen volledig arbeidsongeschikt verklaard."

"Uit een dossieronderzoek dat medewerkers van UWV op informeel verzoek van het IB0-secretariaat hebben uitgevoerd blijkt dat de groep WGA 80-100 (exclusief medisch geen benutbare mogelijkheden) aanzienlijk kleiner wordt als het huidige '3x3'-criterium (minimaal 3 functies met verschillende classificatiecodes – SBC-codes – met ieder minimaal 3 arbeidsplaatsen in elke regio) zou worden aangescherpt. Als deze 9 banen niet meer over minimaal 3 functies met verschillende SBC-codes verdeeld hoeven te zijn, zouden voor ongeveer 18% van deze groep voldoende functies geduid worden, waarvan 13 procentpunt niet meer in de WGA 80-100 zou stromen (zij worden dan minder dan 80% arbeidsongeschikt). Bij verdere aanscherping naar een '1x3'-criterium zouden voor 39% voldoende functies geduid worden, waarvan 33 procentpunt niet meer in de WGA 80-100 zou komen. Bijna 40% van de 70% met benutbare mogelijkheden in de WGA 80-100 zou dus nog regulier werk kunnen doen, dat is 27% van de totale WGA 80-100-instroom."

Een correctie van -27% op de instroomkans voor de groep volledig niet-duurzaam achten we op basis van de huidige informatie een te grote correctie:

- De exacte uitwerking van de drempelvariant is nog niet bekend.
- De principes van de keuringscriteria van de WIA en de Baz zijn verschillend. Bij de beoordeling in de WIA wordt arbeidsongeschiktheid vastgesteld op basis het percentage verwacht verlies aan inkomen (relatief begrip) en wordt bij de Baz arbeidsongeschiktheid vastgesteld op basis van het niet kunnen verdienen van het minimumloon (absoluut begrip).

Op basis van de analyse in het IB0-rapport achten we een correctie met -10% op zijn plaats. Als onder- en bovengrens nemen we respectievelijk -15% en -5% op.

Voor de groep die in de IVA instroomt worden de kansen niet gecorrigeerd. Voor deze groep heeft het strengere keuringscriterium geen invloed. Gezien onzekerheid rond het verwachte effect van de drempelvariant bevelen we aan om nader onderzoek uit te voeren. Een dossieronderzoek met een steekproef van de huidige instroom in de WIA is daarbij de aangewezen weg.

Overig

Naast de bovengenoemde drie verwachte effecten spelen de volgende zaken een rol voor de verwachte instroom:

- **Steun en begeleiding:** werknemers krijgen meer steun en begeleiding van en via hun werkgevers, wat zorgt voor een lager arbeidsongeschiktheidsrisico voor werknemers in vergelijking met zelfstandigen.
- **Financiële prikkel:** zelfstandigen voelen een grotere financiële prikkel gedurende het eerste jaar van arbeidsongeschiktheid door het ontbreken van een (verzuim)verzekering. Dit leidt naar verwachting tot een lager arbeidsongeschiktheidsrisico voor zelfstandigen in vergelijking met werknemers.

In de analyse wordt verondersteld dat deze twee effecten elkaar compenseren.

5.2 Overgangs- en herstelkansen

Het Markov-model kent overgangs- en herstelkansen voor twee groepen: vast en flex.

- **Vast-populatie:** deze groep bestaat voornamelijk uit werknemers die vanuit een vast dienstverband in de WIA stromen. Medewerkers van deze groep blijven vaker (gedeeltelijk) werken bij de werkgever bij arbeidsongeschiktheid. Zij hebben een binding met een werkgever, wat zorgt voor hogere overgangs- en herstelkansen. Dit komt door de ondersteuning die de werkgever biedt aan de arbeidsongeschikte werknemer.
- **Flex-populatie:** deze groep bestaat uit werknemers die ziek uit dienst gaan (bijvoorbeeld werknemers met een tijdelijk contract). Zij hebben lagere overgangs- en herstelkansen, omdat de ondersteuning van een werkgever ontbreekt. Overigens heeft deze groep wel ondersteuning van het UWV net als de vast populatie. In de praktijk zien we lagere overgangs- en herstelkansen voor de flex groep.

Voor de overgangs- en herstelkansen van zelfstandigen gaan we uit van de lagere kansen van de flex-populatie, omdat zelfstandigen geen ondersteuning van een werkgever hebben.

Het Markov-model biedt ook keuzes voor overgangs- en herstelkansen voor eigenrisico-dragers en publiek verzekerde ondernemingen. De overgangs- en herstelkansen voor eigenrisicodragers zijn hoger dan die voor publiek verzekerden. Voor zelfstandigen worden de kansen van de publiek verzekerden genomen. Publiek verzekerden worden begeleid door het UWV bij hun re-integratie. Voor de zelfstandigen binnen de Baz zal dit ook het geval zijn.

In de WIA zien we een sterke toename van de overgangs- en herstelkansen aan het einde van de loongerelateerde periode. Dit komt omdat er dan sprake is van een voorzienbare sterke inkomensterugval, die werknemers activeert om weer aan het werk te gaan. Bij de Baz is echter al vanaf het begin sprake van een lage en constante uitkering. Daarom is in het model voor de Baz het effect van de loongerelateerde periode niet meegenomen.

De gevoeligheid van de herstelkansen op de premie is geanalyseerd. Bijlage B bevat de resultaten. Het effect van de herstelkansen op de premie is beperkt.

5.3 Correctie van twee naar één jaar wachttijd

Het Markov-model is geënt op de WIA en berekent om die reden een premie voor een wachttijd van 2 jaar. Indien de wachttijd wordt ingekort naar één jaar, leidt dit tot hogere uitgaven in de Baz. De instroomkans stijgt doordat zelfstandigen al na één jaar van arbeidsongeschiktheid gebruik kunnen maken van de Baz. In het Markov-model wordt rekening gehouden met één jaar wachttijd door de herstelkansen uit het tweede jaar van de Ziektewet over te nemen vanuit de kwantitatieve informatie van het UWV. De herstelkansen binnen de Ziektewet gelden specifiek voor de flex-populatie. Omdat zelfstandigen die arbeidsongeschikt worden geen werkgever hebben, wordt verondersteld dat zij hetzelfde risico hebben als de flex-populatie van werknemers. Door dit effect stijgt de instroomkans met 20,5%⁵ in vergelijking met twee jaar wachttijd. De herstelkans in het tweede jaar van arbeidsongeschiktheid is hierbij gelijk aan 17,0% [3]⁶.

Doordat de wachttijd korter is, wordt er een structureel hoger aantal zelfstandigen in de Baz verwacht omdat aan het begin van de ziekteperiode een prikkel verdwijnt om te gaan werken. De verwachting is dat de stap van inkorten naar één jaar wachttijd een relatief beperkt effectiviteitsverlies heeft. Op basis van een intern document van SZW wordt dit geschat als een structurele verhoging op de instroomkans van 5%.

5.4 Structurele premie

In de Memorie van Toelichting [1] worden het omslagstelsel en rentehobbel als volgt toegelicht: *"Voor de publieke arbeidsongeschiktheidsverzekeringen geldt het omslagstelsel. Dit houdt in dat de totale premies de totale uitkeringslasten en uitvoeringskosten dienen te dekken in een specifiek jaar. Dat brengt bij de publieke verzekering met zich mee dat in de opbouwfase – waarin zelfstandigen nog moeten instromen in de regeling – maar beperkt premie hoeft te worden geheven om de verwachte uitkeringslasten en uitvoeringskosten te bekostigen. Het voordeel dat de*

5 – Dit effect wordt door het CPB in 2020 op 28% geschat [12], pagina 20. Dit is echter voor de werknemers populatie inclusief de vast-populatie. In bijlage B is hier een scenario voor opgenomen.

6 – Ter verduidelijking volgt hier een voorbeeld. Na één jaar wachttijd stromen er 100 zelfstandigen in. Hiervan herstelt 17% in het tweede ziektejaar. Na precies twee jaar zijn er 17 zelfstandigen herstelt en zijn er nog 83 zelfstandigen ziek. Ons vertrekpunt is een wachttijd van twee jaar. We gaan dus van een wachttijd van twee jaar terug naar een wachttijd van één jaar. In overeenstemming met het voorbeeld gaan we van 83 naar 100 arbeidsongeschikte zelfstandigen. Dat is een stijging van 20,5% ($= 100/83 - 1$).

publieke verzekering daarmee heeft ten opzichte van de private verzekering is zo sterk, dat de private verzekeraars in de beginfase na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel niet kunnen concurreren met de publieke verzekering. De te hanteren private premie zou veel hoger zijn dan in de publieke verzekering. Een dergelijk probleem is niet nieuw. Dit probleem speelde ook bij de totstandkoming van de Wet WIA. Er is toen gekozen om deze zogeheten rentehobbel te mitigeren in de publieke premie voor de Wet WIA. De rentehobbel in een bepaald jaar is het verschil tussen de premie die benodigd is voor het omslagstelsel in dat betreffende jaar en de structureel ingegroeide premie voor de regeling. Om tot een eerlijk speelveld te komen werd de publieke premie in de ingroeifase verhoogd met een opslag voor de rentehobbel. De regering stelt voor om ook voor deze verzekering de rentehobbel te mitigeren in de publieke premie. Dat betekent dat de publieke premie op het moment van inwerkingtreding zo wordt vastgesteld dat deze gelijk is aan de premie op het moment dat de verzekering volledig is ingegroeid."

Dit rapport presenteert de premie op het structurele niveau. Volgens SZW wordt dit structurele niveau in 2060 bereikt.

5.5 Rente en inflatie

Bij de vaststelling van de omslagpremie wordt geen rekening gehouden met rente en inflatie. Bij de premiestelling in de private markt worden premies op kapitaalsbasis vastgesteld en wordt dus gewerkt met rente en inflatie. Om de premies vergelijkbaar te houden, zijn in de analyse de indexatie en rente gelijk aan elkaar verondersteld.

Er zijn scenario's doorgerekend waarbij de rente en inflatie van elkaar verschillen. De resultaten van deze analyse staan in Bijlage B.

5.6 Uitkeringen

Tijdens de arbeidsongeschiktheid worden inkomsten uit arbeid (eigen verdiensten) voor 70% in mindering gebracht op de uitkering. De gemiddelde korting op de totale uitkeringslast door eigen verdiensten wordt op 2% verondersteld. Deze korting is vastgesteld op basis van een analyse van SZW en wordt in de Memorie van Toelichting [1] op pagina 156 genoemd.

In de WIA wordt de uitkering bepaald op basis van het salaris op de eerste ziektedag. Omdat het inkomen van een zelfstandige volatieler is, wordt voor de uitkering het gemiddelde inkomen van de afgelopen drie jaren genomen, als dat gunstiger is dan het inkomen over het laatste jaar. Door te middelen stijgt de uitkering gemiddeld met 7,54%. Deze opslag is gebaseerd op een analyse die SZW heeft gemaakt.

5.7 Kosten

Naast de uitkeringen moeten ook kosten gefinancierd worden vanuit de premie. De kosten voor de Baz worden door SZW geraamd op 300 miljoen euro. Deze kosten zijn onderverdeeld in:

- **Vaste kosten:** 100 miljoen euro voor de zwangerschaps- en bevallingsuitkering voor zelfstandigen (ZEZ). Deze kosten hebben een vast karakter en bewegen niet mee met de totale uitkeringslast.
- **Variabele kosten:** 200 miljoen euro voor de uitvoeringskosten, no-risk polissen en re-integratie. Deze kosten bewegen mee met de totale uitkeringslast.

De variabele kosten zullen meebewegen met de hoogte van de premie. Deze kosten zijn opgenomen in paragraaf 96.1 van de Memorie van Toelichting [1]. In deze toelichting hebben de variabele kosten van 200 miljoen euro betrekking op de uitkeringslasten van 1.700 miljoen euro. In ons model hanteren we een variabele kostenopslag van 11,8% ($= 200/1.700$) op de uitkeringslasten.

A hand holding a pen points at a checklist with a glowing blue light effect. The checklist is overlaid on a background of a blue denim shirt. The checklist has several lines, each with a checkmark icon at the end. The number '6' is prominently displayed in the foreground, partially overlapping the checklist.

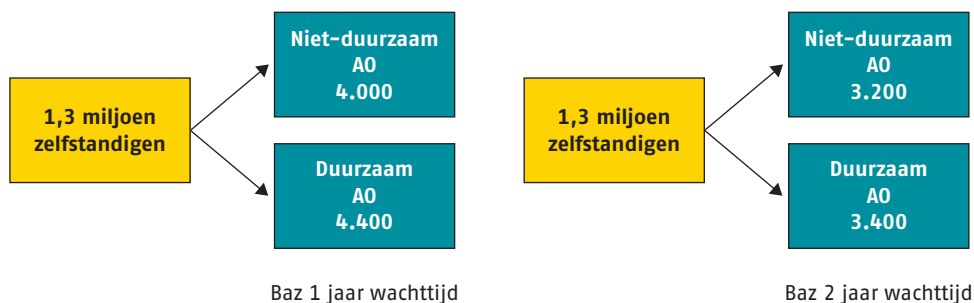
6

Resultaten

Paragraaf 6.1 geeft onze verwachte instroom in de Baz. Vervolgens wordt in paragraaf 6.2 onze raming van het Baz premiepercentage gepresenteerd bij een wachttijd van één en twee jaar. Naast de verwachting worden ook de ondergrens en bovengrens gegeven. In paragraaf 6.3 wordt de totstandkoming van het premiepercentage toegelicht.

6.1 Verwachte instroom

De geraamde jaarlijkse instroom in de Baz bij een wachttijd van één jaar bedraagt 8.400 personen, waarvan 4.000 niet-duurzaam arbeidsongeschikt. Bij een wachttijd van twee jaar bedraagt de jaarlijkse instroom 6.600 personen, waarvan 3.200 niet-duurzaam arbeidsongeschikt. Zie Figuur 7.

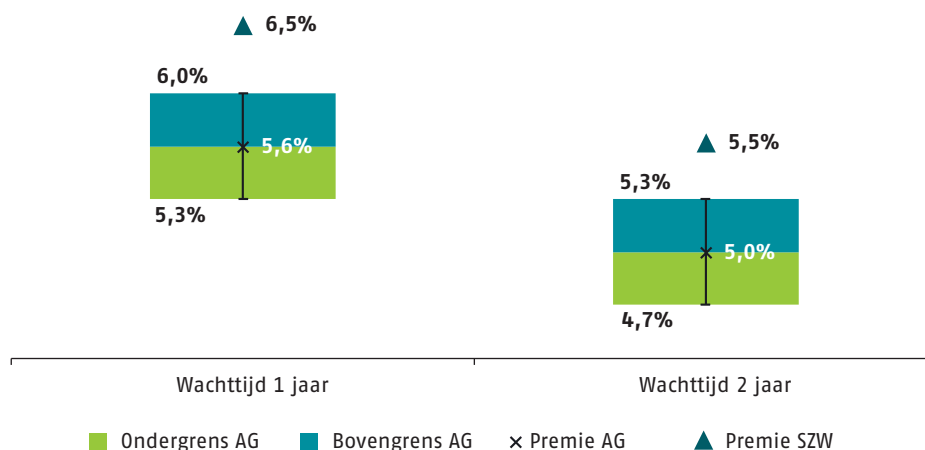

Figuur 7: Verwachte instroom aantallen in de Baz

In Bijlage A worden de instroomkansen bij een wachttijd van één jaar gegeven⁷.

6.2 Premiepercentage Baz

Op basis van onze analyse komen we tot een premiepercentage voor de Baz van 5,6% bij een wachttijd van één jaar. Dit is lager dan de geraamde premie van 6,5% door SZW in haar Memorie van Toelichting [1]. Wij achten de 5,6% op dit moment de meest realistische premie, gegeven de huidige beschikbare data en inzichten. In Figuur 8 worden de bandbreedtes voor de premie met één en twee jaar wachttijd getoond, samen met onze verwachte premie en de premie afgegeven door SZW.

Figuur 8: Bandbreedte premiepercentage Baz

Onze raming is niet één-op-één te vergelijken met die van SZW. Als we grofweg naar de verschillen kijken, dan komen we op een lagere raming enerzijds door de expliciete correctie die is toegepast voor het strenge keuringscriterium (drempelvariant) en

⁷ – Zie kolom “beste inschatting”.

anderzijds komt onze raming lager uit vanwege een verschillende benadering en weging van de kenmerken van de Baz ten opzichte van de WIA (arbeidsongeschiktheidsrisico zelfstandigen vs werknemers en de invloed van de hoogte van de uitkering). We erkennen dat er elementen zijn waar onzekerheid over bestaat. De drempelvariant is een nieuw keuringscriterium en aannames over het gedrag van zelfstandigen t.o.v. werknemers is aan interpretatie onderhevig. Om die reden is er naast een puntschatting, ook gekozen om een ondergrens en bovengrens af te geven. Deze bedragen in onze raming respectievelijk 5,3% en 6,0%.

Bij een wachttijd van twee jaar achten wij een premiepercentage van 5,0% het meest realistisch. Gezien de onzekerheden komen we hier tot een ondergrens van 4,7% en een bovengrens van 5,3%. In de eerder genoemde beslisnota van SZW wordt aangegeven dat de premie 1%-punt lager ligt bij een wachttijd van twee jaar [2]. Voor dit rapport nemen we aan dat SZW de premie bij een wachttijd van 2 jaar raamt op 5,5%.

Voor beide wachttijden valt op te merken dat onze raming van de bovengrens lager uitvalt dan de inschatting die is afgegeven door SZW.

De effecten die worden meegenomen in de raming van de verwachte premie, de ondergrens en bovengrens worden in Tabel 3 weergegeven. Deze effecten worden nader toegelicht in paragraaf 6.3.

Correctie	A0- <i>risico</i> zelfstandigen	Keuringscriterium
Bovengrens AG	-5%	-5%
Beste inschatting AG	-10%	-10%
Ondergrens AG	-15%	-15%

Tabel 3: *Correctie instroomkans voor de groep volledig niet-duurzaam bij bepaling van de bandbreedte premie Baz*

6.3 Totstandkoming premie

Het premiepercentage voor de Baz is afgeleid van de WIA. In een aantal stappen gaan we van de wet WIA over naar de Baz. Zie hiervoor Figuur 9. Het uitgangspunt van deze analyse vormen de zelfstandigen zoals beschreven in hoofdstuk 4. Het vertrekpunt is dat deze zelfstandigen worden beoordeeld op basis van het keuringscriterium dat in de WIA van toepassing is. We gebruiken dan ook het WIA-kansenstelsel met een wachttijd van 2 jaar⁸. In deze situatie ontvangen zelfstandigen, in overeenstemming met de Baz, een uitkering van 70% van maximaal 143% van het wettelijk minimumloon (WML), ongeacht de mate van arbeidsongeschiktheid. Omdat we nu het WIA-keuringscriterium volgen, wordt er ook uitgekeerd bij partiële arbeidsongeschiktheid (35-80% arbeidsongeschikt). Dit resulteert in een premiepercentage van 7,1%.

8 – Het WIA kansenstelsel omvat het WIA keuringscriterium (en de daaruit voortkomende instroomkansen), herstelkansen, overgangskansen en sterftekansen.

Vervolgens gaan we in zes stappen van WIA-regeling met werknemerskansen naar een Baz-regeling met gecorrigeerde kansen voor zelfstandigen. In de eerste vier stappen blijft de wachttijd twee jaar, in stappen vijf en zes wordt de wachttijd van twee jaar omgezet naar wachttijd van één jaar.

Stap 1: drempelvariant

In de Baz wordt de drempelvariant geïntroduceerd. Dit criterium is strenger dan het keuringscriterium in de WIA. Het effect van de drempelvariant is in twee delen gesplitst:

1. Het belangrijkste effect is dat zelfstandigen geen uitkering ontvangen bij partiële arbeidsongeschiktheid omdat onze verwachting is dat de geduide beroepen representatief zijn voor het kunnen verdienen van WML per maand. Dit resulteert in een afname van 1,5%-punt⁹. Het premiepercentage daalt van 7,1% naar 5,6%.
2. Vervolgens verwachten we in de groep volledig niet-duurzaam een lagere instroom door het strengere keuringscriterium. In paragraaf 5.1 hebben we beargumenteerd dat de drempelvariant voor 10% (beste inschatting) minder zelfstandigen zorgt in de groep volledig niet-duurzaam. Dit resulteert in een afname van 0,3%-punt. Het premiepercentage daalt van 5,6% naar 5,3%.

Stap 2: Prikkel lagere uitkering

De lagere uitkering van de Baz, ten opzichte van de WIA, zorgt ervoor dat de regeling minder aantrekkelijk wordt. In paragraaf 5.1 hebben we met behulp van uitkerings-elasticiteiten het effect op de instroom bepaald. Deze negatieve prikkel zorgt ervoor dat de instroom afneemt. Dit resulteert in een afname van 0,3%-punt. Het premiepercentage daalt van 5,3% naar 5,0%.

Stap 3: Effect inkomensmiddeling

Het effect van inkomensmiddeling heeft een verhogend effect op de uitkeringslast, omdat de inkomensmiddeling alleen positieve uitwerking kan hebben op de uitkering. In paragraaf 5.6 hebben we toegelicht dat de uitkeringslasten met 7,54% worden verhoogd. Dit resulteert in een toename van 0,3%-punt. Het premiepercentage stijgt van 5,0% naar 5,3%.

Stap 4: Arbeidsongeschiktheidsrisico van zelfstandigen

In paragraaf 5.1 hebben we beargumenteerd dat het arbeidsongeschiktheidsrisico van zelfstandigen gunstiger is dan dat van werknemers. In onze beste inschatting nemen we een correctie van -10% op de groep volledig niet-duurzaam. Dit resulteert in een afname van 0,3%-punt. Het premiepercentage daalt van 5,3% naar 5,0%.

Na stap 4 hebben we het premiepercentage van de Baz als er voor een wachttijd van twee jaar wordt gekozen. Het premiepercentage zou dan op 5,0% uitkomen.

9 – In deze en alle volgende mutaties zit tevens de bijbehorende mutatie van de variabele kosten.

Stap 5: Extra jaar uitkering

Bij het verlagen van de wachttijd van twee naar één jaar volgen twee directe effecten:

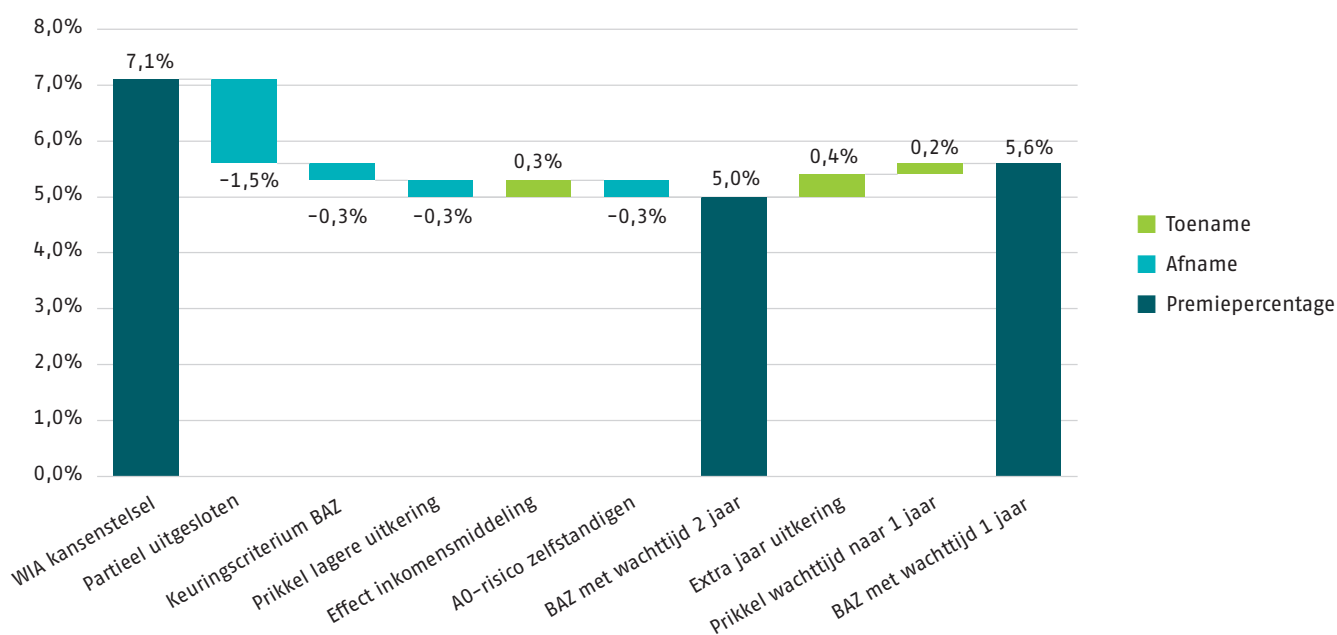
1. Zelfstandigen die langer dan twee jaar arbeidsongeschikt zijn, krijgen nu ook een uitkering in het tweede ziektejaar.
2. Daarnaast komen er zelfstandigen bij die na één jaar van arbeidsongeschiktheid instromen en gedurende het tweede ziektejaar herstellen. In paragraaf 5.3 is beargumenteerd dat deze extra instroom 20,5% bedraagt.

Het extra uitkeringsjaar resulteert in een toename van 0,4%-punt. Het premiepercentage stijgt van 5,0% naar 5,4%.

Stap 6: Prikkel wachttijd naar één jaar

Bij het verlagen van de wachttijd van twee naar één jaar is er ook een indirect effect. Doordat de wachttijd korter is, wordt er een structureel hoger aantal zelfstandigen in de Baz verwacht omdat er aan het begin van de ziekteperiode een prikkel verdwijnt om te gaan werken. In paragraaf 5.3 wordt deze prikkel op 5% geschat. Dit impliceert dat de instroomkans structureel met 5% wordt verhoogd. Dit leidt tot een premietoename van 0,2%-punt.

Na stap 6 hebben we het premiepercentage van de Baz bij een wachttijd van één jaar. Het premiepercentage zou dan op 5,6% komen.

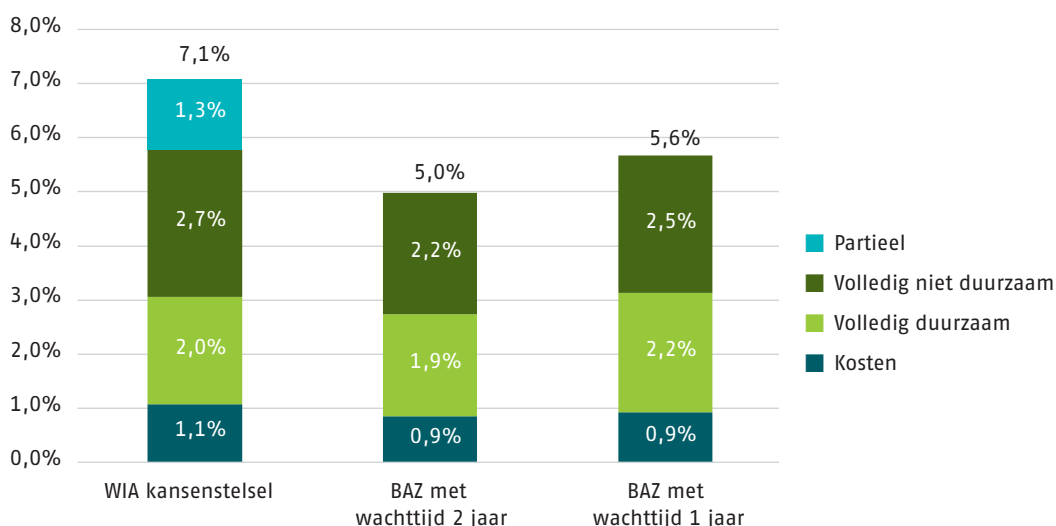
Figuur 9: Totstandkoming premiepercentage Baz

In Figuur 10 zijn de premiepercentages uit Figuur 9 opgedeeld in de volgende componenten:

- **Kosten:** bestaande uit vaste en variabele kosten. De variabele kosten bewegen mee met de uitkeringslasten.
- **Volledig duurzaam:** theoretisch premiepercentage als er alleen in de groep volledig (80–100%) en duurzaam arbeidsongeschikt wordt uitgekeerd (exclusief kosten).
- **Volledig niet-duurzaam:** theoretisch premiepercentage als er alleen in de groep volledig (80–100%) en niet-duurzaam arbeidsongeschikt wordt uitgekeerd (exclusief kosten).
- **Partieel:** theoretisch premiepercentage als er alleen in de groep partieel (35–80%) arbeidsongeschikt wordt uitgekeerd (exclusief kosten).

In Figuur 10 valt het volgende op:

- Het uitsluiten van de groep partieel arbeidsongeschikt resulteert in een aanzienlijke daling van 1,3%-punt op de uitkeringslasten. In combinatie met Figuur 9 wordt duidelijk dat de bijbehorende kosten met 0,2%-punt dalen.
- In onze beste inschatting zorgt het gecombineerde effect van de eerste vier stappen (drempelvariant, prikkel lage uitkering, inkomensmiddeling en arbeidsgeschiktheidsrisico van zelfstandigen) voor een:
 - afname van 0,5%-punt voor de groep volledig niet-duurzaam;
 - afname van 0,1%-punt voor de groep volledig duurzaam.
- De variabele kosten met 0,2%-punt afnemen door lagere verwachte uitkeringslast.
- De vertaling van twee jaar naar één jaar wachttijd resulteert in een verhoging van 0,3%-punt voor zowel duurzaam als niet-duurzaam. Dit komt omdat de instroomverhoging op totaalniveau is ingeschat.

Figuur 10: Componenten premiepercentage Baz

Literatuurlijst

- [1] Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2024). MEMORIE VAN TOELICHTING (Wet basisverzekering arbeidsongeschiktheid zelfstandigen; Baz). Geraadpleegd op 14 april 2025, van [Overheid.nl | Consultatie Wet basisverzekering arbeidsongeschiktheid zelfstandigen](#)
- [2] Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2023). Beslisnota's bij Kamerbrief Voortgang uitwerking arbeidsmarktpakket. Geraadpleegd op 14 april 2025, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnotas/2023/04/21/beslisnotas-bij-kamerbrief-voortgang-uitwerking-arbeidsmarktpakket>
- [3] UWV (2024). Kwantitatieve informatie eerste acht maanden 2024. <https://www.uwv.nl/assets/files/d8f0ad3b-6d92-4956-9b39-83e531b72251/uwv-kwantitatieve-informatie-eerste-acht-maanden-2024.pdf>
- [4] Ministerie van Financiën (2017). IBO Geschikt voor de arbeidsmarkt: mogelijkheden om de arbeidsparticipatie in de WIA te bevorderen. [ibo-arbeidsongeschiktheideindrapport-ibo-geschikt-voor-de-arbeidsmarkt-def.pdf](#)
- [5] CBS (2024). Zelfstandigen; inkomen, vermogen, kenmerken. <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84466NED/table?dl=921E7>
- [6] KVK (2025). KVK ZZP-monitor. <https://production-site-nl.kvk.bloomreach.cloud/binaries/content/assets/kvkwebsite-nl/categorie/onderzoeken/kvk-zzpmonitor-maart-2025.pdf>
- [7] UWV (2023). UWV Kennisverslag 2023-3. <https://www.uwv.nl/nl/publicaties/kennis/2023/volumeontwikkelingen-voorjaar-2023>
- [8] CPB (2020). Uitkeringselasticiteiten arbeidsongeschiktheid. [Achtergronddocument Uitkeringselasticiteiten arbeidsongeschiktheid](#)
- [9] CBS (2025). Hoe zijn de arbeidsomstandigheden van zzp'ers? Geraadpleegd op 28 april 2025, van [Hoe zijn de arbeidsomstandigheden van zzp'ers? | CBS](#)
- [10] AZW (2024). Zzp'ers in zorg en welzijn aan het woord. <https://etil.blob.core.windows.net/media/zzpers-in-zorg-en-welzijn-aan-het-woord.pdf>
- [11] APE (2009). Evaluatie einde WAZ. <https://www.kennisplatformwerkeninkomen.nl/documenten/2009/09/01/evaluatie-einde-waz>
- [12] CPB (2020). Kansrijk arbeidsmarktbeleid: update sociale zekerheid. Geraadpleegd op 23 april 2025, van [Kansrijk arbeidsmarktbeleid – update sociale zekerheid](#)
- [13] Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2024). Beleidskompasformulier voor internetconsultatie: Wetsvoorstel basisverzekering arbeidsongeschiktheid zelfstandigen. Geraadpleegd op 14 april 2025, van [Overheid.nl | Consultatie Wet basisverzekering arbeidsongeschiktheid zelfstandigen](#)

Bijlagen

Bijlage A

Resultaten verder uitgesplitst

In deze bijlage worden de resultaten van onze beste inschatting, inclusief de onder- en bovengrens, verder uitgesplitst bij een wachttijd van één jaar.

	Ondergrens	Beste inschatting	Bovengrens
A0-risico zelfstandigen (effect op instroom volledig niet-duurzaam)	-15%	-10%	-5%
Keuringscriterium Baz (effect op instroom volledig niet-duurzaam)	-15%	-10%	-5%
Populatie zelfstandigen (in aantallen)	1.255.800	1.255.800	1.255.800
Gemaximeerde premiegrondslag (in mrd €)	27,4	27,4	27,4
Gemiddelde uitkering (in €)	15.863	15.830	15.798
Instroomkans volledig niet-duurzaam	0,29%	0,32%	0,36%
Instroomkans volledig duurzaam	0,35%	0,35%	0,35%
Instroomkans totaal	0,63%	0,67%	0,71%
Verwachte uitkeringsduur volledig niet-duurzaam (in jaren)	12,1	12,0	11,9
Verwachte uitkeringsduur volledig duurzaam (in jaren)	8,9	9,1	9,3
Verwachte uitkeringsduur	10,3	10,5	10,7
Uitkeringslasten in volledig niet-duurzaam (in mrd €)	0,62	0,69	0,77
Uitkeringslasten in volledig duurzaam (in mrd €)	0,59	0,60	0,62
Kosten (uitvoering, re-integratie, no-risk en ZEZ, in mrd €)	0,24	0,25	0,26
Totaal van uitkeringslasten en kosten (in mrd €)	1,46	1,55	1,65
Premiepercentage volledig niet-duurzaam	2,3%	2,5%	2,8%
Premiepercentage volledig duurzaam	2,1%	2,2%	2,2%
Premiepercentage kosten	0,9%	0,9%	1,0%
Premiepercentage totaal	5,3%	5,6%	6,0%

Deze resultaten horen bij Figuur 8 bij een wachttijd van één jaar.

Bijlage B

Gevoeligheidsanalyses

De beste inschatting van de premie komt tot stand door het maken van aannames. Er zijn aannames in het model die weinig invloed op de uiteindelijke premie hebben en er zijn aannames die veel invloed hebben. Om dit in kaart te brengen hebben we diverse gevoeligheidsscenario's opgesteld. Deze scenario's zijn extremer ingestoken om het effect op de premie goed te duiden. Verder kiezen we er in deze analyse voor om binnen de kaders van het wetsvoorstel te blijven. We komen daarmee tot de volgende set aan scenario's:

Categorie	Scenario	Wachttijd 1 jaar	Wachttijd 2 jaar
Beste inschatting		5,6%	5,0%
Populatie	Vergrijzing simuleren door hoger gewicht aan ouderen in de populatie toe te kennen	5,5% (-0,1%)	4,8% (-0,2%)
Populatie	Handhaving op schijnzelfstandigheid resulteert in 25% minder zelfstandigen in Zorg en Bouw	5,6% (+0,0%)	5,0% (+0,0%)
Instroomkansen	Instroomstijging van 28% bij een wachttijd van 1 jaar (was 20,5%, zie paragraaf 5.3)	5,7% (+0,1%)	n.v.t.
Herstelkansen	Herstelkansen baseren op vast i.p.v. flex populatie	5,6% (+0,0%)	4,9% (-0,1%)
Herstelkansen	Alle herstelkansen verlagen met 50% vanaf instroom Baz	5,8% (+0,2%)	5,2% (+0,2%)
Herstelkansen	Herstelkansen volledig op 0 zetten vanaf instroom Baz	6,1% (+0,5%)	5,5% (+0,5%)
Rente & inflatie	In plaats van gelijk veronderstellen, inflatie 1% hoger dan rente	6,2% (+0,6%)	5,6% (+0,6%)
Rente & inflatie	In plaats van gelijk veronderstellen, inflatie 1% lager dan rente	5,1% (-0,5%)	4,5% (-0,5%)
Rente & inflatie	In plaats van gelijk veronderstellen, inflatie op 2,5% en rente op 0%	7,6% (+2,0%)	6,9% (+1,9%)

Hieronder volgt een toelichting op de scenario's:

Scenario's met betrekking tot populatie

In de methodiek van het AG wordt uitgegaan van de huidige verzekerdenpopulatie, waarbij in de gekozen methodiek geen rekening wordt gehouden met vergrijzing. In het gevoeligheidsscenario wordt vergrijzing toegepast door een groter gewicht toe te kennen aan de hogere leeftijdsklassen binnen de populatie:

- Factor 1 tot leeftijd 45 (deze groep blijft gelijk)
- Factor 1,5 voor leeftijd 45–55 (anderhalf keer zoveel 45–55-jarigen)
- Factor 2 voor leeftijd 55–67 (twee keer zoveel 55-plussers)

Opvallend hierbij is dat dit nauwelijks invloed heeft op de premie. De premie valt zelfs iets lager uit dan in het basisscenario. Dat heeft de volgende oorzaak: door het verzwaren van de hogere leeftijden in de populatie stijgt het salaris en stijgen de instroomkansen. Tegelijkertijd neemt de gemiddelde uitkeringsduur af, doordat de AOW-leeftijd gemiddeld sneller wordt bereikt. Het effect van de afname van uitkeringsduur, weegt in dit scenario zwaarder dan de toename van instroomkansen en uitkeringshoogte.

Het tweede scenario voorziet in de aanpak van schijnzelfstandigheid. Het scenario dat is doorgerekend neemt aan dat het aantal zelfstandigen in de sectoren Bouw en Zorg met 25% afnemen. Deze afname is evenredig in deze sectoren doorgevoerd en maakt bijvoorbeeld geen onderscheid naar leeftijd, geslacht of jaarloon. Om die reden is het effect van dit scenario ook klein.

Scenario met betrekking tot instroomkansen

Als de wachttijd wordt ingekort naar één jaar, leidt dit tot hogere uitgaven in de Baz. De instroomkans stijgt doordat zelfstandigen al na één jaar van arbeidsongeschiktheid gebruik kunnen maken van de Baz. In het Markov-model wordt rekening gehouden met één jaar wachttijd door de herstelkansen uit het tweede jaar te verhogen. In het CPB-rapport Kansrijk arbeidsmarktbeleid van mei 2020 [12] wordt op pagina twintig een instroomstijging van 28% vastgesteld. Deze stijging heeft zowel betrekking op de vast- als flex-populatie. In paragraaf 5.3 hebben we beargumenteerd waarom er gebruik wordt gemaakt van alleen de flex-populatie. Om volledig te zijn, hebben we ook een instroomstijging van 28% doorgerekend. Het effect van deze verhoging is beperkt, omdat de verhoging alleen betrekking heeft op het tweede ziektejaar.

Scenario's met betrekking tot herstelkansen

De mogelijkheid bestaat dat herstelkansen bij zelfstandigen zich anders ontwikkelen dan bij werknemers. Het eerste scenario gebruikt de herstel- en overgangskansen van de vast-populatie in plaats van de flex-populatie. Bij de vast-populatie is de arbeidsongeschikte werknemer nog in dienst is van de werkgever. Bij flex is dit niet meer het geval. Arbeidsongeschikte werknemers met werkgever hebben hogere herstel- en overgangskansen. In onze beste inschatting hebben we de flex-herstel- en overgangskansen gebruikt omdat deze kansen beter passen bij zelfstandigen. Deze hebben immers ook geen werkgever. De impact van dit scenario is beperkt. Alleen bij een wachttijd van twee jaar neemt het premiepercentage met 0,1%-punt af.

Daarnaast zijn nog twee scenario's doorgerekend, waarbij de herstelkansen worden verlaagd met 50% en volledig op 0% worden gesteld om te laten zien hoe de premie reageert op de verschillende uitstroomhoogtes. Beide scenario's laten een licht verhogend effect zien op de premie. Het effect is gering, doordat er in het model alleen wordt uitgegaan van volledig niet-duurzaam en duurzaam arbeidsongeschikten. In onze beste inschatting wordt er alleen met herstel gerekend in de klasse volledig niet-duurzaam. In de klasse volledig duurzaam is het herstel al op nihil gesteld.

Scenario's met betrekking tot rente en inflatie

Voor het bepalen van een risicodekkende premie zijn zowel inflatie als rente van belang. Inflatie heeft een verhogend effect op de uitkeringen in de toekomst (indexering) en daarmee op de premie die vandaag wordt gevraagd. Rente heeft daarnaast een verlagend effect op de premie, omdat vandaag geïncasseerde premies kunnen worden belegd, waardoor er initieel minder premie benodigd is. De sociale fondsen zijn onderdeel van het schatkistbankieren. Over het saldo van de sociale fondsen vergoedt het Ministerie van Financiën rente.

In het basisscenario wordt ervanuit gegaan dat de rente en indexatie over de gehele looptijd aan elkaar gelijk zijn, omdat het basisscenario uitgaat van een omslagpremie op het structurele niveau in 2060 [13]. De gevoeligheidsscenario's laten zien dat de berekende premie gevoelig is voor een mismatch tussen rente en inflatie.

Bijlage C

Privaat AOV-model voor zelfstandigen

In de verzekeringsmarkt bestaan verschillende arbeidsongeschiktheidsmodellen voor werknemers en zelfstandigen. Voor de modellering van de arbeidsongeschiktheidskansen voor de Baz is gekozen voor het werknemersmodel. De AG-werkgroep heeft het werknemersmodel en het zelfstandigenmodel op verschillende onderdelen beoordeeld. Het resultaat van deze vergelijking wordt in Tabel 4 samengevat en vervolgens per onderdeel in meer detail toegelicht.

Onderdeel	Werknemersmodel	Zelfstandigenmodel
Beschikbare data	Alle werknemers in Nederland	Alleen zelfstandigen die privaats verzekerd zijn
Instroomkansen	Instroomkansen met 2 jaar wachttijd met onderscheid naar WGA-Partieel, WGA-Volledig en IVA	Instroomkans met 1 of 2 jaar wachttijd, maar geen onderscheid tussen verschillende A0-klassen
	Eenduidig keuringscriterium: Gangbare arbeid	Verschillende keuringscriteria: beroeps, gangbaar, passend
Herstelkansen	Herstelkansen zitten op een lager niveau dan het zelfstandigenmodel en loopt geleidelijk af naarmate ziekte duur toeneemt	Herstel, met name in het eerste jaar, is erg hoog t.o.v. werknemersmodel
Uitvoerder	UWV	Verzekeraar (effect van re-integratie in een vroeg stadium)

Tabel 4: *Vergelijking werknemersmodel en zelfstandigenmodel*

Data

Het werknemersmodel is geschat op de gehele werknemerspopulatie en het zelfstandigenmodel slechts op een fractie van de gehele zelfstandigenpopulatie. Ongeveer 20% van de zelfstandigen is verzekerd tegen arbeidsongeschiktheid met een AOV. Hierdoor is het arbeidsongeschiktheidsrisico slechts op een kleine subset van de populatie geschat. Deze subset is zeer geconcentreerd rondom bepaalde sectoren. Doordat het werknemersmodel een rekening houdt met meerdere sectoren en inkomensverdelingen is de verwachting dat dit model beter de gehele zelfstandigenmarkt kan voorspellen.

Instroomkansen

Het werknemersmodel biedt de mogelijkheid om onderscheid te maken tussen verschillende arbeidsongeschiktheids-klassen, kortweg A0-klassen. Deze mogelijkheid biedt het zelfstandigenmodel niet. Binnen het private zelfstandigenmodel worden verschillende keuringscriteria gebruikt. Hierdoor is de vertaling van de instroomkans van beroepsarbeidsongeschiktheid naar een drempelvariant erg lastig. Het werknemersmodel sluit beter aan bij het keuringscriteria zoals deze is bedacht voor de Baz. Met name de variant beroepsarbeidsongeschiktheid, die het meest gekozen wordt in de private markt, ligt ver weg van de drempelvariant van de Baz. Het keuringscriterium van de WIA, gangbare arbeid, sluit beter aan bij de drempelvariant.

Wel biedt het zelfstandigenmodel instroomkansen met één jaar wachttijd, terwijl met het werknemersmodel alleen instroomkansen met twee jaar wachttijd kunnen worden berekend. Een wachttijd van één jaar is benodigd omdat de Baz een verzekering is met één jaar wachttijd.

Hier weegt de mogelijkheid in het kunnen onderscheiden van ao-klassen zwaarder dan een instroomkans met één jaar wachttijd. Het omrekenen van een instroomkans met twee jaar wachttijd naar één jaar wachttijd wordt gezien als een makkelijkere uit te voeren en te onderbouwen opgave dan de vertaling van beroepsarbeidsongeschiktheid naar een drempelfunctie gegeven de beschikbare data.

Herstelkansen en uitvoerder

Herstel, met name het eerste jaar, is erg hoog in het zelfstandigenmodel. Dit heeft te maken met de intensieve begeleiding van verzekeraars. Deze ontbreekt bij de Baz.

Conclusie

De AG-werkgroep heeft gekozen voor het werknemersmodel omdat:

- De kansen zijn gebaseerd op een volledige populatie.
- De opdeling in arbeidsongeschiktheidsklassen (WGA-partieel, WGA-volledig en IVA) waardevol is voor de afleiding van het premiepercentage Baz.
- Het keuringscriterium van het werknemersmodel beter aansluit bij de Baz dan van het zelfstandigenmodel.
- Herstelkansen van het werknemersmodel meer in lijn liggen met de Baz omdat het UWV de uitvoering van de Baz gaat doen.
- Verzekeraars in een vroeg stadium beginnen met re-integratie (al in het eerste jaar) en dit actief voortzetten. Deze re-integratie inspanningen komen tot uiting in de herstelkansen.

Bijlage D

Definities en afkortingen

AG	Koninklijk Actuarieel Genootschap, beroepsvereniging voor actuariële professionals.
AOV	Arbeidsongeschiktheidsverzekering
Baz	Basisverzekering Arbeidsongeschiktheid voor Zelfstandigen
CBBS	Bij het vaststellen van het arbeidsongeschiktheidspercentage gebruikt het UWV het Claim Beoordelings- en Borgingssysteem (CBBS). Hierin staan beschrijvingen van duizenden functies die in Nederland voorkomen. Een arbeidsdeskundige van UWV beoordeelt met behulp van het CBBS welke banen geschikt zijn voor een arbeidsongeschikte werknemer.
Drempelvariant	Bij deze variant onderzoeken de verzekeringsarts en de arbeidsdeskundige of de zelfstandige nog het wettelijk minimumloon kan verdienen op de arbeidsmarkt. Dit doen ze door eerst vast te stellen of de zelfstandige nog in staat is om één van de aangewezen drempelfuncties op minimumloonniveau uit te kunnen voeren. Als dit niet het geval is, ontvangt de zelfstandige een uitkering. De drempelfuncties zijn vooraf aangewezen functies die representatief zijn voor functies die op de arbeidsmarkt uit te oefenen zijn op minimumloonniveau.
Gangbare arbeid	Dit is alle algemeen geaccepteerde arbeid waartoe de werknemer gezien zijn beperkingen met zijn krachten en bekwaamheden in staat is. Hierbij wordt geen rekening gehouden met bijvoorbeeld de opleiding, achtergrond en werkervaring. Gangbare arbeid bestaat uit voorkomende functies (banen) in Nederland. Die staan in het CBBS-systeem van het UWV. Gekeken wordt of een arbeidsongeschikte werknemer in ten minste drie van zulke functies nog zou kunnen werken, ondanks de beperkingen door ziekte. Er wordt gekeken wat voor soort werkzaamheden de werknemers op basis je zijn bekwaamheden nog kan doen.
IBO	Interdepartementaal Beleidsonderzoek
IVA	IVA staat voor Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsongeschikten en is onderdeel van de WIA. De werknemer ontvang een IVA-uitkering als deze niet of nauwelijks kan werken en een kleine kans heeft op herstel (duurzaam volledig arbeidsongeschikt).
Maatmens	Maatmens is een fictieve persoon die als vergelijking ("modelpersoon") gebruikt wordt en een groep personen vertegenwoordigt met gelijke kenmerken zoals leeftijd, salaris, sector en geslacht.
TNO	Nederlandse Organisatie voor toegepast –natuurwetenschappelijk onderzoek

WAO	De WAO (Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering) was een Nederlandse wet die werknemers verzekerde tegen inkomensverlies door langdurige arbeidsongeschiktheid. Sinds 2006 is de WAO vervangen door de WIA (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen).
WAZ	De Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) was tussen 1998 en 1 augustus 2004 een verplichte Nederlandse verzekering die ondernemers het recht op een uitkering op het niveau van (maximaal) 70% van het minimumloon gaf als een zelfstandige of ondernemer arbeidsongeschikt werd.
WGA	De afkorting WGA betekent Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten en is een onderdeel van de WIA. De werknemer ontvang een WGA-uitkering als deze niet-duurzaam volledig arbeidsongeschiktheid is of door ziekte 35 tot 80% minder loon verdient.
WIA	De Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) is een Nederlandse wet die op 29 december 2005 in werking is getreden en is de opvolger van de WAO. De wet regelt een uitkering voor arbeidsongeschikte werknemers voor de periode na de wettelijke loondoorbetalingstermijn van 104 weken.
WML	Wettelijk Minimumloon

Uitgave

Koninklijk Actuarieel Genootschap

Groenewoudsedijk 80

3528 BK Utrecht

telefoon 030 686 61 50

e-mail info@actuarieelgenootschap.nl

website www.actuarieelgenootschap.nl

Vormgeving

Stahl Ontwerp

Koninklijk Actuarieel Genootschap